

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
FILOZOFICKÁ FAKULTA
KATEDRA SOCIOLOGIE, ANDRAGOGIKY A KULTURNÍ
ANTROPOLOGIE

VÍTĚZÍ JEŠTĚŘI Z PEKEL?

Schopnost šíření náboženských představ Vesmírných lidí

Magisterská diplomová práce

Religionistika / Kulturní antropologie (RGma-KAmi)

Autor: Bc. Klára Kubálková

Vedoucí práce: Mgr. Silvie Kotherová, Ph.D.

Olomouc 2023

Prohlašuji, že jsem magisterskou diplomovou práci na téma
*„Vítězí ještěři z pekel? Schopnost šíření náboženských představ Vesmírných
lidí“* vypracovala samostatně a uvedla v ní veškerou literaturu a
ostatní zdroje, které jsem použila.

V Olomouci dne.

Podpis

Chtěla bych poděkovat Mgr. Silvii Kotherové, Ph.D. za odborné vedení, cenné rady a ochotu při zpracování diplomové práce.

Anotace

Diplomová práce se zabývá minimálně kontrain intuitivními koncepty v systému víry nového náboženského hnutí Vesmírných lidí. Analyzuje první díl Rozhovorů s poučením od mých přátel z vesmíru, v nich obsažená témata a koncepty. Výstupem je průměrné skóre kontrain intuitivity jednotlivých konceptů, přispívající k objasnění neúspěchu šíření myšlenek hnutí.

Klíčová slova: náboženské představy, nová náboženská hnutí, kognitivní religionistika, teorie minimální kontrain intuitivity, Vesmírní lidé, Česko, UFO náboženství

Annotation

This thesis focuses on religious concepts within the belief system of the Czech new religious movement Universe People. The first issue of the central text Talks with teachings from my Cosmic Friends and themes and concepts presented in the text are analysed. Result of this analysis is the average intuitiveness score of the concepts, adding to the explanation of the spreading of Universe People's ideas.

Keywords: religious ideas, new religious movements, cognitive science of religion, minimal counterintuitiveness theory, Universe People, Czechia, UFO religions

Obsah

Úvod.....	7
1 Nová náboženská hnutí.....	11
1.1 Sekta a negativní užití pojmu	13
1.2 UFO hnutí.....	15
1.2.1 Faktory UFO hnutí.....	16
1.2.2 UFO hnutí a rysy New Age	17
2 Náboženská situace v České republice.....	23
2.1 Postkomunistický vývoj a stav po roce 1989	25
2.2 Nová náboženská hnutí v České republice	26
2.3 Česká ufologie.....	29
3 Vesmírní lidé	30
3.1 Historie skupiny	31
3.2 Charakteristika skupiny	34
3.3 Podobné skupiny	38
3.3.1 Olomoucká mírová skupinka.....	38
3.3.2 Jana Kyslíková a Boží rodina.....	39
4 Teorie minimální konstraintuitivity	41
4.1 Kognitivní věda o náboženství.....	42
4.2 Teorie MCI.....	43
4.3 Epidemiologie představ	44
4.4 Náboženské koncepty.....	46
4.5 Intuitivní ontologie	47
4.6 Minimální konstraintuitivita	50
4.7 Minimální konstraintuitivita náboženských představ	52
5 Metodologie.....	53
5.1 Metoda	55
5.1.1 Postup:	56
5.2 Výzkumný soubor.....	58
6 Rozhovory s poučením od mých přátel z vesmíru.....	58
6.1 Sdělení S 1. – S 56.....	59

6.2	Kontaktéři, kontaktující a povaha sdělení	60
7	Tematické okruhy a koncepty	63
7.1	Nalezené koncepty	64
7.1.1	Společnost	64
7.1.2	Spiritualita	67
7.1.3	Biologie	71
7.1.4	Technologie	72
7.1.5	Hrozba	74
7.2	Zhodnocení	75
8	Učení vesmírných lidí	76
8.1	Svět, člověk	77
8.2	Úloha Čechů	79
8.3	Dichotomie dobra a zla	80
8.4	Desatero	82
8.5	Náboženské aspekty	84
8.6	Ekologické aspekty	85
8.7	Revize učení Vesmírných lidí	87
9	Diskuze	89
	Závěr	94
	Seznam tabulek	96
	Literatura a zdroje	97

Úvod

Kognitivní pohled na přenos náboženských představ není v oblasti kognitivních věd a zejména kognitivní religionistiky nové téma. Zapamatovatelností, reprodukcí a šířením náboženských představ a kontraintuitivních konceptů se zabývá řada badatelů a staly se předmětem významných experimentů. Ve své práci navazuji na významné výzkumy v oblasti minimální kontraintuitivity představ a zapamatovatelnost a atraktivitu konceptů, porušujících intuitivní ontologické kategorie, využívám k jednomu z vysvětlení neúspěchu nového náboženského hnutí Vesmírných lidí v českém prostředí.

Ve své práci mapuji náboženské představy českého nového náboženského hnutí Vesmírných lidí, soustředěného okolo ústřední postavy Ivo Aštara Bendy. Vycházím z prvního dílu *Rozhovorů s poučením od mých přátel z vesmíru*¹, považovaných členy hnutí za soubor sdělení od pokročilých benevolentních mimozemských bytostí. Na základě tohoto textu jsem identifikovala hlavní koncepty v rámci představeného učení a obrazu světa a zabývám se schopností jejich úspěšného zapamatování a šíření z pohledu teorie minimální kontraintuitivity představ. Důvody neúspěchu Vesmírných lidí hledám v přílišné složitosti obsažených konceptů, vycházím zejména z prací P. Boyera, D. Sperbera, J. L. Barretta a dalších a hledám odpověď na to, které prvky v náboženských představách Vesmírných lidí z pohledu teorie minimální kontraintuitivity snižují a naopak zvyšují jejich přitažlivost pro věřící. Vstupní hypotézou byl předpoklad že učení Vesmírných lidí, popsané v prvním díle *Rozhovorů*, obsahuje množství kontraintuitivních konceptů, což

¹ Rozhovory, 1998

negativně ovlivnilo atraktivitu pro věřící. Tyto koncepty porušují svou základní ontologickou kategorii natolik, že jsou pro potenciální konvertity těžko uvěřitelné a příliš složité na to, aby byly přitažlivé, dobře zapamatované a šířené. Očekávala jsem tedy silné porušení ontologických kategorií konceptů a jejich sníženou zapamatovatelnost a tedy i šířitelnost. Pro zodpovězení své otázky a ověření hypotézy jsem si uzpůsobila metodologii, představenou J. L. Barrettem (Barrett, 2008) pro kvantifikaci skóre kontraintuitivity u jednotlivých konceptů. Stejně jako Barrett za minimálně kontraintuitivní považují koncepty se skóre 1-2, za intuitivní se skóre 0 a za maximálně kontraintuitivní pak se skóre 3-4 (Barrett, 2008).

Podobné práce

Tématu Vesmírných lidí byla mimo časopisecké a popularizační příspěvky věnována menší pozornost, než si zaslouhuje. Jedná se zajímavý český fenomén, na který lze pohlížet z více úhlů. Kapitoly o této skupině jsou součástí monografií a sborníků, zabývajících se sektami a novými náboženskými hnutími v České republice. Nepočítáme-li popularizační články na internetu, zmínky o skupině jsou součástí prací zaměřených na tematiku sekt a v posledních několika letech vyšly v reakci na veřejné vystoupení I. Bendy články v periodiku Dingir.

Přímo z ústředních textů Vesmírných lidí vychází D. Lužný v knize *Hledání ztracené jednoty: Průniky nových náboženství a ekologie*, kde Vesmírným lidem věnuje samostatnou podkapitolu (Lužný, 2004, s. 51-61) a propojuje apel na hrozbu s širším kontextem New Age a ekologicky zaměřeného smýšlení. D. Lužný je rovněž autorem knihy *Nová náboženská hnutí*, kde věnuje kapitolu UFO kultům (Lužný, 1997, s. 82-84). Poskytuje také podklad pro vymezení nových

náboženských hnutí a jejich kontextualizaci. Podkapitola Vesmírným lidem patří také v *Encyklopedii náboženských směrů a hnutí v České republice: náboženství, církve, sekty, duchovní společenství* od Z. Vojtíška (Vojtíšek, 2004) v rámci kapitol Náboženská ufologie a Hnutí Nového věku. Ve své práci pracuji také s jeho příspěvkem pro Extra Svět - seriál Sekty a náboženství (Vojtíšek, 2010).

Z článků věnovaných tématu Vesmírných lidí, ale také dalším, z nich vycházejícím skupinám, je třeba zmínit příspěvky J. Schlichtsové do časopisu Dingir, jmenovitě *Boj Dobra a Zla v multivesmíru*, *Ivo Benda je stále v kontaktu* a *Ufologie má více tváří* (Schlichtsová, 2018, 2019, 2020). V Dingiru vyšly také dva krátké příspěvky J. Kotrče *Kam kráčí Aštar Benda* o současném stavu hnutí a *Olomoučtí kontaktéři*, glosující existenci a zánik Olomoucké mírové skupinky (Kotrč, 1999).

Výhradně problému Vesmírných lidí se věnuje jen málo studentských prací, většinou se jedná o kratší kapitolu v rámci práce, věnované problematice sekt. Přímo Vesmírným lidem a jejich náboženskému vlivu na věřící se věnují Š. Jonáš, L. Lyer, J. Hammer, F. Ullman a K. Kadavý ve své bakalářské práci *Vesmírní lidé* z roku 2011 (Jonáš, Lyer, Hammer, Ullman, Kadavý, 2011). Tématem Vesmírných lidí a sekt v ČR se zabývá také závěrečná práce M. Frimlové a L. Urbana z Policejní akademie ČR *Vesmírní lidé* (Frimlová, Urban, 2006). Z Univerzity Palackého pochází bakalářská práce J. Kupky *Pohled Vesmírných lidí na současnou společnost* (Kupka, 2014), který se ve své práci věnoval rozboru prvního dílu Rozhovorů ze sociologického hlediska a pohledem na společnost.

Členění práce

Práce se zabývá systémem víry skupiny Vesmírných lidí z pohledu kognitivní teorie minimálně konstraintuitivních představ. Otevírá ji přehled nejdůležitější relevantní literatury, nastavené výzkumné otázky a hypotéza, se kterou do práce vstupuji. Teoretická část práce se skládá ze třech kapitol, členěných na podkapitoly. První kapitola se zabývá novými náboženskými hnutími, jejich vymezením a charakteristickými rysy. Pozornost je věnována pojmu sekty, rysům nových náboženských hnutí a UFO hnutím. Druhá kapitola přibližuje náboženskou situaci v českém prostředí po roce 1989. Třetí kapitola se zabývá hnutím Vesmírných lidí, jeho stručnou historií a charakteristikami. Čtvrtá kapitola přibližuje kognitivní vědu o náboženství, teorii minimální konstraintivity a šíření náboženských představ zejména podle P. Boyera, J.L. Barretta a D. Sperbera. Empirická část práce představuje použitou metodologii inspirovanou J.L.Barrettem. Následuje představení výzkumného souboru a představení výsledků kódování. Rozhovory se zabývá šestá kapitola. V sedmé kapitole se věnuji konceptům, identifikovaným v rámci analyzovaného textu a rozděleným do pěti tematických okruhů. Osmá kapitola zasazuje nalezené koncepty do systému víry Vesmírných lidí. Práci uzavírá diskuze, interpretující výsledky zkoumání za pomoci teorie a kontextu poskytnutého v teoretické části práce. V závěru práce je přiložen seznam tabulek a použité literatury.

1 Nová náboženská hnutí

Za nové náboženské hnutí můžeme považovat hnutí v rámci nebo i mimo náboženský proud, které je, zjednodušeně řečeno, nové, sestává tedy z první generace věřících a splňuje společné charakteristiky (Barker, 2004). Jeho členy jsou primárně konvertité a členství je atypické (Barker, 2020, s. 66). Věřící první generace se vyznačují větší mírou entuziasmu až fanatismu a jimi tvořená skupina je dynamičtější než u věřících, kteří se do svého náboženství už narodili a nemuseli se aktivně podílet na vzniku a udržení skupiny (Ibid., s. 66). E. Barker dále uvádí, že typickými členy nových náboženských hnutí jsou mladší, vzdělaní běloši z dobrých, převážně středostavovských rodin (Ibid.). Některé skupiny je komplikované zařadit, protože ne vždy vycházejí z již známých a prozkoumaných tradic a svůj vlastní systém víry si vytvářejí nezávisle.

Nové náboženské hnutí můžeme vymezit jako náboženské hnutí, přinášející inovaci v rámci již existující náboženské tradice, případně mimo ni, synkreticky spojující různé prvky víry a vytvářející nový, personalizovaný systém víry. Jedná se o skupinu typicky první či druhé generace, která se postupně začleňuje do okolní společnosti natolik, aby s ní nebyla v přímém konfliktu a zajistila si kontinuitu. Skupina podléhá rapidním změnám, její členové jsou entuziastičtí a soustředění okolo osoby vůdce. Formování a následná funkčnost a životnost skupiny je závislá na společenském, ekonomickém, historickém, geografickém a také ekonomickém prostředí, ve kterém se rozvíjí.

Podnětem pro vznik množství nových náboženství byla krize smyslu a životní nejistota a obava ze změn, ale také velké uvolnění a přístup

k pestré škále nových myšlenek a poznatků, které s sebou nesla druhá polovina 20. století. Rozvíjí se také synkretický proud New Age, nezřídka propojující spiritualitu s existencí pokročilých a benevolentních mimozemských bytostí, oplývajících transcendentním věděním, které předávají vybraným osobám.

D. Lužný klasifikuje nová náboženská hnutí podle tradice, ze které vycházejí na náboženská hnutí vycházející z evropských nebo neevropských tradic a kvazináboženská hnutí, která představují ještě nevyhraněnou formu religiozity, případně funkcionální alternativy náboženství (Lužný, 1994, s. 502-504). Určujícím prvkem pro vymezení nových náboženských hnutí je podle Lužného *„míra sociálního napětí mezi novou náboženskou skupinou a okolní společností, ale především orientace tohoto náboženského konfliktu“* – a to, zda se jedná o konflikt uvnitř již existující náboženské tradice nebo formování nového náboženství (Lužný, 1994, s. 506). Podle toho rozlišuje sektu a kult. Obvyklá je také ústřední postava charismatického vůdce, obdařeného přirozenou autoritou. Na tyto postavy se narozdíl od vůdců v tradičním náboženství nevztahují tradiční pravidla a mají nad skupinou moc. (Barker, 2020, s. 66). Většina nových náboženských hnutí patří mezi skupiny s charismatickým vůdcovstvím, ve kterých charismatický vůdce získává výjimečné vlastnosti jako *„dar z vůle vyšší moci“* (Lužný, 1997, s. 122-123), jehož držení však musí dokazovat a udržovat stabilitu svého postavení, víry a skupiny.

Max Weber dále rozděluje náboženství na svět potvrzující a svět odmítající. Pro svět potvrzující *„svět jakožto mundánní řád nepředstavuje nijakou hrozbu pro život věřícího“*, pro svět odmítající náboženství *„mundánní řád světa takovou smrtelnou hrozbou pro spásu věřícího je.“* (Štěch, 2017, s. 123-124.) Náboženství odmítající svět považují Boha za

svrchovaného zákonodárce, věřícího pak za nástroj, jež může naplňovat boží záměr (Ibid., s. 125). Nová náboženská hnutí mohou na základě svého postoje vůči okolnímu světu spadat do obou z těchto skupin, případně na něj pohlížet spíše neutrálně jako na místo s oběma zápornými a kladnými vlastnostmi.

Pro řadu nových náboženství a nových náboženských hnutí je typická synkreze (Lužný, 1994, s. 507, Barker, 2004, s. 91), skládají různorodé kulturní a náboženské prvky v jedinečný výkladový a věroučný systém. Mnohdy udržují prvky náboženských tradic, ze kterých vzešly, mohou se však také od těchto tradic výrazně lišit a připomínat jiná hnutí, případně být z hlediska tradice těžko rozpoznatelná (Barker, 2004, s. 91). Snadno se může stát, že se bok po boku ocitnou prvky křesťanství, filosofie, východních náboženství a konkrétní ideologie, aniž by si vzájemně rozporovaly. Různá je i míra organizace jednotlivých skupin, od organizovaných kultů po neformální skupiny (Lužný, 1994, s. 507).

Jen málo charakteristik je všudypřítomných nebo exkluzivních jen pro nová náboženská hnutí. Typicky se však jedná o dynamičtější skupiny složené z entuziastických konvertitů s charismatickým vůdcem v čele. Skupiny jsou náchylnější ke změnám a s tendencí k dichotomnímu vnímání světa. Dané nové náboženské hnutí působí disproporčně na určitou skupinu potenciálních věřících, kteří v systému víry nacházejí odpovědi na otázky či řešení vlastní nejistoty. (Barker, 2020, s. 66-67).

1.1 Sekta a negativní užití pojmu

Ve své práci se záměrně zdržuji používání pojmu „sekta“, v případě náboženských hnutí a Vesmírných lidí se kloním k termínu „hnutí“ nebo „skupina“, nejedná-li se přímo o skupinu, diferenciovanou a diferencující se v rámci již existujícího hlavního proudu.

Obraz sekt v médiích je mnohdy řízen principem negativity a prezentuje nová náboženská hnutí skrze optiku kontroverzí, jako jsou například případy hromadných sebevražd, nebezpečných sekt a kriminality. Tento zatížený narativ se potom přenáší na nová náboženská hnutí obecně (Štampach, 1999, s. 13, 14), vytváří negativní stereotypy a rozšiřuje je do obecného povědomí.

Sektu můžeme definovat jako deviantní hnutí v nedevariantní náboženské tradici, kult je deviantním hnutím v rámci deviantní tradice, přinášejícím náboženskou inovaci, modifikaci nebo import (Lužný, 1994, s. 507).

Členové sekty na fungování a vyšší organizaci celé skupiny nemají vliv, výpovědi o náboženských skupinách používané mainstreamovými médii navíc často pocházejí od dekonvertitů, odpadlíků a zástupců antikultovního hnutí (Cowan, Bromley, 2013, s. 26). Věřící se sami nepovažují za členy sekty a ani sekty samotné se nemusejí považovat za náboženství (Ibid., s. 15-17), proto by tyto skupiny měly být zkoumány jako jakákoliv jiná náboženská tradice nebo skupina v širších společenských souvislostech a s ohledem na respektování zákonem dané náboženské svobody.

Některé skupiny, jako např. tradiční proudy náboženství, zpochybňují legitimitu nových náboženských hnutí na základě odlišností v pojetí víry a nepovažují je za legitimní (Cowan, Bromley, 2013, s. 11, Štampach, 1999, s. 23). Nová náboženská hnutí tak mohou být vnímána jako hrozba pro tradiční náboženství, národní identitu a společnost jako celek (Črnič, 2007, s. 517). Odlišnost od hlavního náboženského proudu záleží na kontextu dané společnosti a „[c]o se tedy v rámci určitého kontextu jeví jako sekta, může se v rámci jiného stát běžnou náboženskou tradicí“ (Cowan, Bromley, 2013, s. 11).

Pojetí termínu sekta jako negativního označení pomohla ve velké míře medializace kriminálních a nebezpečných aktivit náboženských skupin a přístup odborníků. Sekulární antikultovní hnutí je sice motivováno primárně „*liberální občanskou starostí o psychické blaho stoupenců nových náboženství*“, opírá se však často o „*ideologii, jež obviňuje nová náboženství z (tak) hanebných praktik (jako je např. brainwashing a ovládání myslí)*“ (Ibid.). Za sekty jsou neodborně označovány i různé náboženské skupiny, u kterých existuje podezření, že je v těchto skupinách „*je jedinec zneužíván a jsou zde porušována základní lidská práva a zákony*“ a je poukazováno na jejich zhoubný vliv pro jedince i společnost (Lužný, 1998, s. 224). Ze slova sekta se do určité míry stala pohodlná, do značné míry nepřesná a pejorativní nálepka, kterou lze označit náboženské skupiny, které je pro potřeby zpravodajství třeba vymezit jako podivné nebo přímo nebezpečné (Cowan, Bromley, 2013, s. 12). Negativní mediální prezentace a prezentace optikou kontroverzí pak ovlivňuje převládající narativ a obraz skupin v očích veřejnosti.

1.2 UFO hnutí

Ufologii lze rozlišit na vědeckou a náboženskou. Vědecká ufologie (též archeoastronautika) předpokládá existenci mimozemšťanů, ale důkazy hledá více méně vědeckým způsobem. Oproti tomu náboženská ufologie spojuje motivy různých náboženských tradic, například ve spiritismu a Teozofické společnosti (Vojtíšek, 2010, s. 53, Vojtíšek, 2004, s. 277). Příznivci náboženské ufologie jsou o existenci mimozemšťanů zcela přesvědčeni a přijímají od nich přímá poselství, kritická k lidskému způsobu života a varování před přicházející katastrofou (Vojtíšek, 2004, s. 275, 277). Hranice mezi vědeckou a

náboženskou ufologií není jasně vymezená, vzájemně se prolínají, doplňují a ovlivňují.

Kult UFO je podle Lužného „směsicí prvků vysoce vyvinuté industriální epochy naší civilizace s prvky starých zaniklých kultur“ (Lužný, 1994, s. 505). Tvoří se kolem víry v existenci nepozemských inteligencí a možností komunikace s nimi a formulují učení, kterým ji interpretují v pozitivním i negativním smyslu a to s různou mírou náboženskosti. Mimosemské bytosti se tak stávají zachránci lidstva i nástrojem Satana (Ibid.). Tato interpretace má společné rysy a je součástí řady nových náboženství.

Náboženství, přikládající ústřední roli jevu UFO a jeho posádkám, se začínají plně projevovat v 60. a 70. letech v souvislosti s rozmachem nových náboženství a myšlenkových proudů. Za tímto fenoménem stojí i faktory jako např. sci-fi filmy a literatura, povědomí o vyvíjející se vojenské technice, strach z jaderné hrozby a mediální vliv. V 60. letech se z fenoménu UFO a zvěstí o kontaktech s nimi stal pod vlivem výše zmíněných faktorů a mediálního zviditelnění až masový jev (Copeland, 2012, s. 4). Fenomén UFO lze v tomto smyslu označit za sekulární mýtus (Rothstein, 2006, s. 648-649)

1.2.1 Faktory UFO hnutí

J. E. Porter vidí v širším UFO hnutí šest hlavních faktorů, které ovlivnily způsob, kterým členové UFO hnutí vnímají mimozemské bytosti. (Porter, 2006, s. 1999). Jsou to: a) údajná pozorování neidentifikovatelných létajících objektů, která přesvědčila lidi o vysoké míře technologické pokročilosti vesmírných lodí, b) hnutí kontaktérů, kteří v 50. letech minulého století tvrdili, že s mimozemskými bytostmi navázali kontakt. Přispěli zejména k představě o mimozemšťanech jako „sociálně, morálně a spirituálně

nadřazené lidským bytostem“², c) fenomén únosů UFO a příběhy o únosech a blízkých setkání, šířící se v 60. letech 20. století. Tyto zvěsti vnesly do obecné představy o UFO a jejich posádkách přesvědčení, že mají zájem o lidskou genetickou informaci, provádění pokusů a řada mimozemšťanů rozhodně není benevolentní, d) popularita teorie archeoastronautiky, následující vydání knih E. Dänikena, vysvětlující vývoj lidstva přítomností mimozemských entit v dějinách, e) návrat fenoménu kontaktérů v 70. letech 20. století, spojující se s tematikou paleoastronautiky a vedoucí k přesvědčení, že mimozemské bytosti sehrály roli ve stvoření lidstva a f) zvýšený zájem o channeling, provozovaný v rámci hnutí New Age v 80. letech, který vedl k posílení představy o tom, že aby mimozemšťané mohli komunikovat s lidmi, musejí být fyzicky přítomní (Porter, 2006, s. 199).

1.2.2 UFO hnutí a rysy New Age

V organizovaných UFO náboženských skupinách jsou mimozemské entity chápány jako benevolentní, se zájmem o lidi a způsob, jakým nesprávně nakládají s vědou, technologiemi a přírodními zdroji. Pozorují lidstvo a jejich zájmem je pomoci mu dostat se blíže k ideální, utopické společnosti. Vědecky, technologicky, morálně a spirituálně pokročilé a nadřazené člověku, kterého mohou svým znalostem naučit, nebo si jej naopak podrobit (Lužný, 2004, s. 51). Zvláště podstatná je jejich schopnost cestovat vesmírem, ovládnout vědu a podrobit si zákony fyziky. (Porter, 2006, s. 199-200). Toto pozitivní vnímání je typické pro proud New Age, které vidí mimozemské entity jako bratry nebo učitele. *„Takovými bytostmi mohou být andělé, Ježíš Kristus, Buddha, různé astrální bytosti nebo duchové.“* (Schlichtsová,

² „socially, morally and spiritually superior to human beings“, (Porter, 2006, s.1999)

2020). Jsou obdařeni nadlidskou moudrostí a vědomostmi, které předávají lidem, aby jim pomohli, případně zabránili ekologickým katastrofám a ničení planety (Porter, 2006, s. 200). Morální a spirituální nadřazenost se projevuje v překonání lidských společenských problémů – chudoby, nerovnosti, války, předsudků a nenávisti. Mimosemské společnosti jsou založené na lásce, kterou usilují šířit mezi lidi. Spirituální nadřazenost spočívá v dosažené jednotě s ostatními členy společnosti i s celým vesmírem či vyšší, božskou, silou (Ibid., s. 200). Je podstatné říci, že pro UFO hnutí nejsou mimozemské bytosti předmětem uctívání, pouze předmětem úcty (Ibid.), podobně jako by předmětem uctívání neměl být učitel, nýbrž jeho učení, podléhající vyšší moci. Benevolentní mimozemšťané jsou vnímáni jako bytosti na vyšší vývojové úrovni, které mají potenciál dosáhnout i lidé, v kontrastu k nim však stojí představa o méně vyvinutých, negativních mimozemských entit, které se pokoušejí sabotovat (nebo alespoň zpomalit) vývoj lidstva směrem k ideálnímu stavu a bránit jeho spirituální revoluci (Porter, 2006, s. 200, Rothstein, 2006, s. 648-649). V některých případech se nevyklučují základní představy hlavního proudu náboženství s představou existence mimozemských bytostí a ty samy uznávají Boha a jeho svrchovanost nebo doplňují křesťanský obraz světa.

Zájem o mimozemské životní formy a pokročilé vojenské technologie zvedl Roswellský incident³, rozvoj válečné techniky, jaderná hrozba (Copeland, 2012, s. 4), sci-fi a konspirační teorie. Zážitky s UFO lze vysvětlit jak individuální psychopatologií jedince (oběti zneužívání, sklony k epilepsii, zažitá traumata, snadné podléhání hypnóze,

³ Známy také jako roswellská katastrofa. Jedná se o pozorování UFO v roce 1947 a následné údajné nalezení jeho trosek u města Roswell v Novém Mexiku.

snadné vytváření falešných vzpomínek (Newman, 1996, s. 108, 109), stejně jako snahou upoutat na sebe pozornost nebo vykládat neurčitý zážitek podle toho, co člověk pozoruje v médiích nebo s čím je předem seznámený. Vliv hraje prostředí a možná i je snaha přizpůsobit své vyprávění dominantnímu narativu, prezentovanému médiu, oblíbenými filmy, cizími medializovanými zážitky nebo dominujícímu narativu přímo v podpůrné skupině, kterou jedinec navštěvuje (Scribner, 2007, s. 144).

1.2.2.1 Channeling a kontaktéři

Pro udržení náboženských skupin je třeba aktualizovat učení a posilovat víru. Prostředky pro stabilizaci, udržování a posilování víry členů UFO skupin mohou být například přijímání nových zpráv a poselství, pozorování vesmírných lodí nebo údajných důkazů jejich přítomnosti, setkání a přímá komunikace s mimozemskými bytostmi. Pod vlivem New Age, spiritismu, hnutí kontaktérů a obětí únosů UFO se v UFO náboženstvích objevuje úloha kontaktérství, channelingu a statutu vyvoleného, podmiňujícího nebo doplňujícího první dvě zmíněné.

UFO náboženství zpravidla reportují pozitivní podobu zážitku s UFO či mimozemskými bytostmi, kdy je vybraná osoba kontaktována pro to, aby jí byly předány důležité informace. Pro tento typ zkušenosti pracuji s pojmem **kontaktér** (z anglického *contactee*) (Copeland, 2012, s. 13). Zážitky kontaktérů se začínají objevovat už v 50. letech 20. století pod vlivem spiritismu a údajných pozorování UFO. Přelomovým bodem byl výše zmíněný Roswellský incident a jej obklopující jevy. Vracejí se pak v 70. letech ve spojení s rozmachem nových náboženských hnutí a New Age.

Novodobý **channeling** navazuje na praktiky spiritismu a podobně jako on předpokládá možnost komunikace s bytostmi na jiné úrovni, tvořící hierarchii až k božskému Absolutnu (Vojtíšek, 2004, s. 175). Kontaktující mimozemské bytosti (vnímané jako benevolentní, přátelské a pokročilé) s kontaktéry také komunikují skrze channeling, *„způsob komunikace lidí s různými bytostmi z duchovního světa, kdy channeler (příjemce) dostává zprávy od zdroje.“* (Schlichtsová, 2018, s. 93). Kontakt je navázán skrze vybrané osoby, které slouží jako mentální média pro předávání informací (Partridge, 2016, s. 213), ta jsou obvykle pozitivně laděná, nabádající k lásce a zlepšení, případně varující před zlem, úpadkem lidské společnosti nebo ekologickou katastrofou. Kontaktéři s mimozemskými bytostmi *„mají zpravidla jasno o jménech a domovských planetách těch, od nichž přijímají své zprávy, většinou podstatně konkrétnější a více spjaté s materiálním světem, než je tomu u channelingu. Přechod od channelingu ke kontaktování bytostí z jiných planet je ovšem volný.“* (Vojtíšek, 2004, s. 176). Podobnými technikami, pocházejícími se spiritismu, jsou také automatické psaní a automatická kresba (Ibid., s. 177).

Vybrané osoby mohou být kontaktovány i přímo, v podobě **blízkých setkání** s UFO a/nebo jeho posádkou. Tato setkání mohou být dobrovolná, ale i nedobrovolná v podobě **únosů** za účelem kvazilékařských procedur, mezi které patří např. odběr vzorku DNA, aplikace implantátu apod. (Copeland, 2012, s. 13). V případě dobrovolného kontaktu jsou osoby na palubu UFO zpravidla pozvány za účelem cesty na různá místa na Zemi nebo na jiné planety a předání důležitých sdělení (Kubiak, 2007, s. 213).

Údajný zážitek s UFO si členové UFO kultů interpretují spirituálně, osoba, která přichází do kontaktu s mimozemšťany není obětí únosu,

ale spíše vyvoleným jedincem, zvláště zvoleným pro výsadu setkání. **Status vyvoleného** umožňuje svědkovi, aby mu byly předány transcendentní vědomosti, které má předat zbytku lidstva nebo alespoň konkrétní skupině. Většina sdělení, předaných vyvoleným osobám se v případě UFO kultů týká spirituálního pokroku lidstva a varování před katastrofami. Pokročilí mimozemští učitelé chtějí lidstvu pomoci a sdílejí s ním antropocentrické a spirituální obsahy (Partridge, 2016. s. 214). Tento motiv se kromě UFO kultů objevuje také v teosofii (Partridge, 2016. s. 213, Rothstein, 2006, s. 648-649) a apel na dobro světa a spirituální vývoj dobře zapadá do světového názoru, zaměřeného na ekologii, osobní rozvoj a netradiční formy spirituality, jako například hnutí New Age (Barker, 2020, s. 78, Scribner, 2007, s. 141).

Významná role připadá obavám z blížícího se **přelomu milénia**, strachu ze změny a konce. Ústřední je očekávání důležité změny, příchodu nového věku a začátku nové etapy. **Milenialismus** se projevuje jako očekávání brzkého příchodu blaženého věku. Přítomný je v New Age, kam se dostal primárně z křesťanské tradice a zachoval si katastrofickou i progresivní podobu. V případě New Age převládá progresivní forma milenialismu, která (narozdíl od katastrofického milenialismu, očekávajícího úplné zhroucení starého systému) *„vědomě připravuje cestu nové době“* a *„který vyzývá k postupnému budování ostrůvků mezi lidmi, v nichž bude Nový věk uskutečňován“*. (Vojtíšek, 2004, s. 284-285). Ve společnosti přítomná nejistota se projevuje hledáním alternativ ke stávajícímu stavu a individuálních cest a vysvětlení, objevují se subkultury, alternativní náboženské směry a konspirační teorie.

Známymi kontaktéry a oběťmi únosů jsou „Billy“ Meier, setkávající se s plejádkou Semjase (ta se následně objevuje i u Vesmírných lidí), Barbara Marciniak, Eva Vlčková, léčitel Vlastislav Prokeš a už zmíněná skupina Vesmírných lidí, která se výpověďmi zahraničních kontaktérů zřejmě inspirovala (Vojtíšek, 2004, s. 277-282).

UFO náboženství a UFO kulty se zpravidla pojí s hnutím **New Age** a prvky teozofie a spiritismu, které obsahuje. Ten oslovil v době krize smyslu (Lužný, 1994, s. 499) díky své organizační struktuře velké množství věřících. Přestože od 90. let poklesl zájem o ezotericismus v západní tradici (Vojtíšek, 2004, s. 282), zeslábl sice i zájem o New Age, je však stále přítomný.

V době hledání alternativ tradičního náboženství spočívalo lákadlo *New Age* v jeho organizační struktuře, která „je flexibilní, chaotická a síťová, neexistuje zde silná mocenská institucionalizovaná organizace, která by kontrolovala dodržování norem a trestala odchylky (tj. chybějí zde nástroje kontroly). Neexistuje zde ani jasná doktrína, ani jednotný rituál, což je příznačné pro silně individualizovanou religiozitu bez pevné nábožensky zakotvené individuální a skupinové identity.“ (Lužný, 2004, s. 25). Inspirace „východní kulturou“ navíc umožňuje vymezení vůči sevření západní tradice (Ibid.). Vnitřní struktura proudu je demokratizovaná, bez uzavřených vnitřních spolků a institucí, a komercializovaná. Za typickou instituci New Age lze podle Vojtíška považovat duchovní centrum, poskytující placené služby klientům (Vojtíšek, 2004, s. 283, 284). To odpovídá Lužného popisu populární podoby proudu, poplatné masové populární kultuře, která se projevila zejména v 80. a 90. letech 20. století v podobě víry v léčitele a léčivé krystaly, zájem o individuální kontakt s duchovními bytostmi (*channeling*) a právě „drahé kurzy zaměřené na osobní rozvoj a lidová

psychologie mixující východní a západní formy spirituální mystiky. Klíčovými tématy jsou zde léčení a osobní rozvoj.“ (Lužný, 2004, s. 81).

2 Náboženská situace v České republice

Česká republika má pověst jedné z nejateističtějších zemí, nejde však ani tolik o čistý ateismus jako o vysoký počet osob bez vyznání. *„Co se týče současné religiozity České republiky, je zřejmé, že Češi vykazují relativně nízkou míru církevní příslušnosti i nízkou míru participace na tradičních církevních obřadech, přičemž víra v nadpřirozeno, kterou můžeme označit jako necírkevní, zůstává relativně vysoká.“* (Horák, 2015, s. 95) Je ale nutné rozlišit mezi ateismem a naprostou nevírou a o odstupu vůči víře v Boha a tradičním církevním institucím. 45% populace se nehlásí k vyznání, ale přesto vykazují znaky spiritualnosti. Ženy sebedeklarují v průměru o 10-20% vyšší míru jak náboženské víry, tak spirituality. Vyšší míra spirituality je přítomna také u starších osob a méně zalidněných oblastí. Ač se Češi ve sčítání lidu nesebedeclarovali jako věřící, přiznali se zároveň k víře v mnoho necírkevních věcí, jako je například víra ve věštce, v horoskopy, amulety, léčitele a dokonce reinkarnaci. Množství těchto spirituálních osob v populaci převyšuje počty věřících i ateistů. To ukazuje také na hledání cest, kterými si člověk může naplnit své náboženské potřeby mimo majoritní církve a udržovat si individuálně přizpůsobenou osobní religiozitu bez nutnosti veřejného zapojení do větší organizace. Náboženská participace se odvíjí mimo jiné od kvality a náplně života věřícího. Podstatná je alokace času a energie *„mezi prací, spotřebou a náboženskou aktivitu“* (Minárik, 2018, s. 92). Podle stejného modelu ovlivňují participaci na náboženském životě také věk a mzdová sazba (Ibid.) na

základě nákladů, které v dané situaci a u daného jedince náboženská účast vyžaduje. Náboženská participace se obecně *„zvyšuje s věkem a měla by být vyšší u těch skupin lidí, kteří mají nižší mzdové sazby. Kombinací těchto faktorů lze predikovat relativně vyšší participaci velmi mladých lidí, kteří mají nízké mzdové sazby nebo vůbec nevydělávají.“* (Minárik, 2018, s. 93). To platí i v případě České republiky. Rozdíl mezi veřejnou a soukromou vírou je způsoben jak společenskou situací, tak nabídkou oficiálních náboženských organizací. Ta nemusí plně odpovídat potřebám jednotlivce a i v průběhu jeho života může dojít k postupnému odklonu od původní víry například směrem k eklektické směsici východních směrů. V české populaci vidíme přítomnost jak hlavního náboženského proudu, tak spirituality a osobní religiozity.

Jak uvádí Český statistický úřad, *„[o]becně lze říci, že stupeň religiozity ve srovnání s posledním sčítáním z roku 1991 klesl. V roce 2001 se k náboženskému vyznání přihlásilo celkem 3,3 milionu lidí (...), což znamená téměř jednu třetinu z celkového počtu obyvatel. V roce 1991 se jako věřící deklarovalo 43,9 % občanů. (...) V roce 1991 bylo bez vyznání jen 39,9 % obyvatel. Osob bez vyznání je tedy ve srovnání s rokem 1991 již více než věřících. Zbývajících část populace (...) je zahrnuta do kategorie nezjištěno. Představuje devět set tisíc osob tvořících téměř jednu desetinu všeho obyvatelstva. Oproti roku 1991 však došlo k poklesu této kategorie (tehdy 16,2 %).“* (Český statistický úřad, 2004). Tyto výsledky ovlivňuje pohlaví a věk, v roce 2001 bylo věřících mužů 28,6%, žen 35,5%. *„Ženy hlásící se k náboženství přitom představovaly ze všech věřících celkem 56,7 %.“* (Ibid.). Starší osoby tíhnou k tradiční a mladší k alternativním formám religiozity.

2.1 Postkomunistický vývoj a stav po roce 1989

Společenskou a náboženskou situaci v postkomunistických zemích výrazně ovlivnil panující politický režim, situace před rokem 1989 a také komunistický postoj k náboženství. Postkomunistická transformace je komplexní proces, který se odvíjí od již existujících základů, jako je například kultura a neformální instituce (Minárik, 2018, s. 120). Mezi státy, ve kterých proběhla, jsou patrné rozdíly ve formálních i neformálních strukturách. (Ibid., s. 122), náboženství však „zjevně nekoresponduje s konzistentně definovanými levicovými či pravicovými programy“ (Ibid., s. 139) a „ukazuje [se] jako jeden z faktorů ovlivňujících socioekonomické postoje lidí navzdory desetiletím násilné sekularizace“ (Ibid.), přičemž, jak je patrné z dotazníku ISSP, je vliv náboženství jako celku a vliv jednotlivých denominací podobný (Ibid.) Trendy postkomunistických zemí vedou k charakteristickému postavení náboženství v rámci státu.

Komunismus se snažil o nahrazení role náboženství ve společnosti marxisticko-leninskou ideologií, která jej nejen vytlačovala z veřejné sféry a zapříčinila snížení účasti na církevních aktivitách, ale také se touto ideologií pokusil nahradit jeho funkci, především tedy funkci identifikační a funkci začlenění jednotlivce do společnosti. (Václavík, Hamplová, Nešpor, 2018, s. 102). Reakcí na to byl průběh a uzpůsobování kulturního kvasu v šedé zóně, bez kompromisu s režimem, ale na druhou stranu bez rizika konfliktu se zákonem. Častá strategie, zaujímaná náboženskými organizacemi své doby, bylo působení ve státními orgány vymezeném prostoru, případně pak působení v undergroundu (Minárik, 2018, s. 72).

2.2 Nová náboženská hnutí v České republice

Ve druhé polovině 20. století je silně pocíťována eroze moderní kultury a nastává citelný proces fundamentální změny (Lužný, 1994, s. 499'). Spirituální revoluce dává hlavnímu náboženskému proudu pocit ohrožení a církve tak zpochybňuje legitimitu nových náboženských skupin a jejich učení. Důvodem je nezřídka odlišnost pojetí majoritního náboženství (Cowan, Bromley, 2013, s. 11). Nová náboženská hnutí, orientovaná spirituálním směrem se dostávají do sporu například s křesťanskými církvemi, protože ty „[z]a legitimní protějšek náboženského vztahu považují jen jediného osobního Boha. Z tohoto hlediska se jim kultury orientované na UFO nejeví jako náboženství hodné respektu.“ (Štampach, 1999, s. 23)

Náboženství, odsunuté do soukromé sféry, nedůvěra k instituci církve a důraz na oddělení církve od státu vysvětluje také fakt, že po převratu nedošlo tradičnímu k náboženskému oživení. Československá spirituální revoluce nebyla náboženským oživením v tradičním slova smyslu, ani spojená s křesťanským dědictvím. Po sametové revoluci se náboženský život vrátil na veřejnost. V reakci na velké politické a sociální změny se ve společnosti zvyšuje vnímavost vůči náboženským otázkám a objevuje se prostor pro hledání, který vede k objevování nových, v daném kontextu netradičních náboženství (Lužný, 1998, s. 214). Počáteční období mezi lety 1990 a 1992 bylo obdobím hledání a otevřenosti, kdy se v prostoru, utvořeném revolucí, setkávají různé obrazy světa, z nichž žádný neměl výsadní postavení (Ibid., s. 213). Od roku 1992 náboženské otázky zase podléhají ekonomickému myšlení a ustupují do pozadí (Ibid.) Situaci v České republice v 90. letech podle D. Lužného charakterizují dva základní trendy, a to procesy odcírkevnění a

pluralizace náboženského života. K nim předpokládá přidání třetího, rostoucího trendu – deprivatizace náboženství (Lužný, 1998, s. 214, 215-219, 219-222, 222-223). Odcírkevnění se promítlo i do individuálních životů občanů jako proces „*snižování významu pevné konfesní vazby na velké náboženské organizace*“ (Ibid., s. 215, 216) a snížilo pocit nutnosti aktivního zapojení do činnosti církve a tím pádem i frekvenci aktivní náboženské činnosti.

Náboženská a sekulární úroveň státu funguje souběžně ve veřejném prostoru. Jejich soužití vždy představovalo pro stát výzvu, odrážející se na často nesnadném soužití státu a církví (Štěch, 2017, s. 31). Existují jako dva souběžné rámce pojetí světového řádu – „*přirozeného*“ a transcendentního (Ibid., s. 25). Sekulární stát vykonává moc na základě nenáboženské zákonodárné praxe, ustanovující práva a povinnosti v neutrální rovině tak, aby byla všechna rozhodnutí racionálně přijatelná a pevně zakotvená v ústavě státu (Ibid., s. 44, 32). Politika liberálního demokratického státu je otevřená proměnám ve společnosti a při dodržení potřebných podmínek zaručuje občanům náboženskou svobodu (Ibid., s. 47). Náboženské projevy vstupují do institucionalizované praxe skrze politickou veřejnost (Ibid., s. 58-59), ve které se pojí, vznikají a upadají nové názory a proudy. Nově vznikající skupiny musejí být nejdříve aktivní a vymezené v každodenním světě, aby mohly být uznány i oficiálně.

V České republice bylo ke konci 90. let oficiální uznání skupiny jako církve podmíněno přihlášením alespoň 10 000 zletilých osob s trvalým pobytem na území ČR. V případě, že náboženská obec byla členem Světové rady církví, stačilo takových osob 500. K roku 1998 bylo

v České republice registrováno 21 církví a náboženských společností⁴ (Lužný, 1998, s. 219, 220). Vedle těchto náboženských organizací působila v českém prostředí k roku 1998 řada malých náboženských a spirituálních skupin⁵ (Ibid., s. 221) s kolísavým počtem členů a sklonem k rychlému vzniku a zániku. Zákon o náboženství z roku 1991 automaticky zaregistroval všechny náboženské společnosti s oficiálním statusem (Črnič, 2007, s. 526-527). Zákon o náboženské svobodě a postavení církví a náboženských asociací z roku 2002 už rozlišuje mezi církví a náboženskou skupinou a zmiňuje 21 církví a 5 náboženských skupin.

V porovnání se zbytkem světa, a především Spojenými Státy, přišlo mnoho trendů a myšlenkových proudů do českého prostředí kvůli období normalizace pomaleji. Procesy změny a intrakulturní kvas probíhaly skrytě a nové myšlenky a nová náboženská hnutí buď

⁴ „Státem uznané církve a náboženské společnosti jsou: Církev římskokatolická, Českobratrská církev evangelická, Církev československá husitská, Slezská církev evangelická augsburského vyznání, Pravoslavná církev v českých zemích, Náboženská společnost Svědci Jehovovi, Církev adventistů sedmého dne, Církev řeckokatolická, Křesťanské sbory, Evangelická církev metodistická v České republice, Církev bratrská, Starokatolická církev v České republice, Bratrská jednota baptistů, Jednota bratrská, Apoštolská církev v České republice, Federace židovských obcí v České republice, Novoapoštolská církev, Náboženská společnost unitářů, Evangelická církev augsburského vyznání v České republice, Církev Ježíše Krista Svatých posledních dnů, Lutherská evangelická církev augsburského vyznání.“ (Lužný, 1998, s. 220)

⁵ „Mezi nejvýznamnější skupiny, které nejsou státem registrovány jako náboženské, patří Církev sjednocení (Sdružení Ducha svatého pro sjednocení světového křesťanstva; žádost této církve o registraci projednává v současné době Ministerstvo kultury ČR), řada letničních hnutí (např. Slovo života), Scientologická církev (resp. Dianetické centrum), Muslimská obec, Bahá'í, řada jogínských hnutí (Mezinárodní společnost pro vědomí Kršny, Srí Činmoj, Višva Guru Díp Hindu Mandir, Sahádža jóga, Ánanda Marga a další), hnutí vyznavačů nauky Bhagwana Radžníše (známého také jako Ošo), řada buddhistických skupin (Bódhi, Přátelé Dhammy, Společnost Sózan-Tózan, Kwan Um, Vadžradhátu a další) a velké množství skupinek, které je možno zahrnout pod označení hnutí New Age.“ (Lužný, 1998, s. 221-222)

nemohly zakotvit vůbec, nebo fungovaly v šedé zóně. I když s sebou 60. léta stejně jako ve světě přinesla uvolnění a předpoklad pro globalistický proces legitimizace odlišného (Lužný, 1994, s. 500), šlo ve své podstatě v 60. letech o krizi smyslu – o náboženskou krizi s různými sociálními a kulturními souvislostmi (Ibid., s. 499). Nová náboženská hnutí, skupiny a organizace vznikaly v tomto prostředí jako „výraz snahy změnit systém víry, hodnot, symbolů a praktik“, a to buď založením úplně nové náboženské tradice, nebo v rámci náboženské tradice již existující (Ibid, s. 506). Až v důsledku náboženského oživení však takové skupiny vyšly na světlo a staly se veřejně známými. Do hry zde vstupuje kromě nezřídka zatíženého mediálního narativu také antikultovní hnutí, a to jak ze strany většinového náboženství, tak ze strany sekulárního hnutí. Zatímco motivací náboženství je rozpor v rámci učení, sekulární motivací je obava o lidská práva a občanská starost o psychické blaho stoupenců (Cowan, Bromley, 2013, s. 11) K tomu ve své době přispěly i názory ze strany odborníků. Od roku 1993 v ČR funguje Společnost pro studium sekt a nových náboženských hnutí, vedená výborem, tvořeným Ivanem O. Štampachem, Zdeňkem Vojtíškem a Alešem Opatrným. („O společnosti“, 2017)

2.3 Česká ufologie

Zatímco ve Spojených státech se zájem o UFO stal předmětem zájmu už od 60. let a svědectví můžeme považovat za masový jev, české prostředí je v tomto ohledu opožděno. Neidentifikovatelnými létajícími předměty se v České republice zabývalo několik organizací a spolků, z nichž však část v posledních letech zanikla. Stručnou historii česko-slovenské ufologie a záhadologie uvádí na svých stránkách organizace Klub psychotroniky a UFO („Stručná historie

česko-slovenské ufologie a záhadologie. Vývoj v ČR 1990 – 2000.“, n.d.). Podle tohoto výčtu vznikly všechny české organizace, kluby a projekty až po roce 1989. První byla Československá archeoastronautická asociace, která vznikla v květnu 1990, v roce 1991 se jako její pobočka přidal Klub psychotroniky a UFO (Ibid.) Od roku 1992 do roku 2022 fungoval ve svém poli významný projekt Záře, zaznamenávající a vyhodnocující poznatky o UFO („Co je projekt Záře“, n.d.). Období vzniku spolků a projektů se shoduje jak se zájmem veřejnosti, tak s nejvyšším množstvím nahlášených a zaznamenaných případů anomálních jevů, kterých je nejvíce mezi roky 1990 a 2005 („Seznam případů“, n.d.).

3 Vesmírní lidé

Náboženství, centrovaných okolo víry v UFO a mimozemské bytosti, které přicházejí s lidmi do kontaktu, je ve světě hned několik. Nejvýznamnějším UFO hnutím v ČR jsou Vesmírní lidé, specifická skupina, jejíž podobu a vývoj formovaly místní, politické a časové faktory českého porevolučního prostředí. V jejich důsledku pronikaly nové náboženské a myšlenkové proudy do českého prostředí později a hlavní rozmach nových náboženských hnutí a zájem o netradiční spiritualitu nastal až v 90. letech, kdy se stal populárním také proud New Age. Představoval individuálně zaměřenou alternativu ke stávajícímu systému a umožňoval vymezení vůči tradičnímu náboženství. Hnutí Vesmírných lidí poskytlo svým členům prostředky pro hledání individuální cesty, pocit důležitosti, odpovědi na tíživé otázky, rámeček orientace ve zmateném světě a možnost

předání zodpovědnosti na síly mimo kontrolu jedince a charismatickou osobu v čele.

3.1 Historie skupiny

Přesné datum založení skupiny není zcela pevně dané a přesnému určení nepomáhá ani to, že se nejedná o oficiální organizaci, spíše jde opravdu o skupinu nadšenců a individuálních věřících, sdružujících se od přelomu let 1997 a 1998. Aktivitu skupiny můžeme odvodit od zprostředkované komunikace s mimozemskými entitami. Status kontaktovaných mají Ivo Benda a Miloslava Drsková, kteří jsou schopni skrze channeling navazovat komunikaci a přijímat zprávy od inteligentních mimozemských bytostí, usazených ve vesmírných lodích na oběžné dráze země.

Skupina Vesmírných lidí se začala formovat v České republice od roku 1997, kdy se kontaktérka Miloslava Drsková, komunikující od roku 1995 s mimozemskými bytostmi, setkala s nadšencem Ivo Bendou. Pracovala v té době v kravíně, zajímala se o západní ufologii a stejně jako inženýr I. Benda četla knihy Michaela Hesemanna a Billyho Meiera, popisující blízka setkání s mimozemskými bytostmi. Pod jejich vlivem spolu (s příspěvky od dalších kontaktérů) napsali deset svazků *Rozhovorů s poučením od mých přátel z vesmíru*, které vyšly v letech 1998-2006. Miloslava Drsková, řečená Miluška, je považována za kontaktérku, která s členy mimozemské flotily komunikuje již od roku 1995. První sdělení, prisuzovaná jí jako kontaktérce, pocházejí z konce roku 1994 (Rozhovory, 1998, sd. 1, 30, 32, 35, 43, 89).

I. Benda se narodil v roce 1961 v Olomouci a od svého prvního rozhovoru tvrdí, že je v kontaktu s řadou vesmírných bytostí, od kterých přijímá zprávy, sdělení a varování. Mimo velitelů vesmírných flotil a biologů-lékařů komunikoval rovněž s Ježíšem, Zemí a

samotným Stvořitelem. Později si přidal střední jméno Aštar, po jedné z bytostí, se kterými je údajně v kontaktu. S přestávkou mezi lety 2006, 2014 a 2019 přednášel a přednáší, co ho naučili mimozemšťané, se kterými dodnes komunikuje. Ivo Aštar Benda „údajně jako první člověk uvedl podmínky spojení s Vesmírnými lidmi a zahájil tak masové spojování lidí z planety Země s Vesmírnými lidmi.“ (Lužný, 2004, s. 51.)

Po navázání kontaktu převzal Benda iniciativu a velení, založil webové stránky a začal okolo sebe a M. Drskové formovat skupinu. Ta byla aktivní až do desátých let, kdy však její atraktivita a popularita upadla. V období vrcholné aktivity byla skupině věnována mediální pozornost, webové stránky měly vysokou návštěvnost, na akcích a u nákupních center stávaly stánky a stojánky podobné jako mívají např. Svědkové Jehovovi. Mezi lety 2003 a 2005 bylo na pražské Holešovické tržnici zřízeno Vesmírné centrum, kde byly propagační materiály zájemcům volně k dispozici (Vojtíšek, 2010, s. 52). Do obecného povědomí se Vesmírní lidé dostali zejména díky svým po vizuální stránce přinejmenším nezaměnitelným webovým stránkám a opakovanými pokusy o sdílení zpráv od vesmírných přátel s politiky a zástupci vlády – setkali se s V. Klausem a oslovili Ministerstvo obrany Slovenské republiky⁶, I. Benda kontaktoval Václava Havla a Rudolfa Schustera za účelem sjednání schůzky mezi prezidenty České a Slovenské republiky, nesetkal se ale s úspěchem. Vesmírní lidé na sebe dále upoutali pozornost bojem proti očipování silami zla a souvisejícími kampaněmi proti očkování⁷ a masivní letákovou

⁶ Ministerstvo obrany obdrželo několik podezřelých obálek, které, jak se ukázalo, obsahovaly CD a propagační materiály hnutí Vesmírných lidí. Ti se touto cestou snažili o upozornění na hrozbu a poskytnutí návodu jak se bránit proti silám Temna. Klip ukazuje část vysílání TV Joj. („Vesmírní lidé“, n.d.)

⁷ Proti očkování sepsali několik petic, např. Benda (2015) *Petice: nenecháme se naočkovat*.

kampaní, v rámci které v roce 1999 nárazově rozšířili propagační materiály a letáčky do poštovních schránek většiny českých domácností.

Největšího úspěchu, zájmu a aktivity se skupině Vesmírných lidí dostalo mezi lety 1998 a 2002, I. Benda do roku 2006 aktivně přednášel. Po zvýšení zájmu o skupinu odešel hned v roce 1997 ze Škodovky, kde pracoval, a začal se věnovat především Vesmírným lidem a s vesmírnými bytostmi spojenému aktivismu.

Nedostatek jiných důkazů pro přítomnost mimozemšťanů, než byly telepatické rozhovory kontaktérů, a opakované selhání proroctví v podobě nepřilétajících vesmírných lodí, nakonec vedl k postupnému odchodu členů. Nadšení bez faktů, které by podporovaly víru, pro udržení stabilní skupiny nestačilo. Po úpadku zájmu o Vesmírné lidi se Ivo Aštar Benda přestěhoval a od roku 2005 žije s partnerkou ve slovenském Martině, odkud udržuje internetové stránky Vesmírní lidé (vesmirni-lide.cz). V té době se stáhl z veřejného života a 10 let téměř vůbec veřejně nevystupoval. Na veřejnosti se znovu objevil v roce 2019 a s příchodem pandemie koronaviru přidal na webové stránky Vesmírných lidí nové videozáznamy („*Poselství andělů nebe k nákaze koronavirem*“, 2020). Ve své přednášce z roku 2019 pak představil revidovanou verzi učení (Schlichtsová, 2019, 2020, „*Audio – přednášky Ivo A. Bendy 1998-2006, 2019*“, n.d.)

Kromě přednášek I. Bendy a Rozhovorů mohou stávající i potenciální členové skupiny čerpat informace z dalších doporučených knih, které jsou na stránkách Vesmírných lidí volně dostupné stejně jako audiozáznamy většiny Bendových přednášek. Mezi doporučené zdroje patří jak ufologická, tak křesťanská literatura – ke stažení jsou tak díla George Adamského *Uvnitř vesmírných lodí*, *Poslové úsvitu*

Barbary Marciniak, Hovory s Bohem od N. D. Walsche, publikace Michaela Hesemannna či kniha UFO...A přece létají!⁸ o švýcarském kontaktérovi Billym Meierovi⁹. Inspirace těmito zdroji je v systému víry Vesmírných lidí patrná, některá jména bytostí, popisy a praktiky se shodují a I. Benda sám ve svých přednáškách přiznal inspiraci zejména M. Hesemannem¹⁰.

Internet je významným zdrojem informací a stránky Vesmírných lidí existují v množství jazykových mutací. I. Benda později rozšířil i na stránky Co jíst (co-jist.cz) a od roku 2019 už upozorňuje i na stránky Jak přežít (jak-prezit.cz). Provoz webových stránek financuje I. Benda z vlastních zdrojů a dobrovolných z příspěvků, o které žádá na stránkách. Část by měla pocházet také z prodeje reklamních předmětů jako nálepky, letáčky, trička či bundy¹¹.

3.2 Charakteristika skupiny

Učení Vesmírných lidí z pohledu věřících není jejich vlastní, ale předané vesmírnými přáteli. Představeno bylo v původní literatuře, která nemá povahu posvátného textu, nýbrž povahu informativní,

⁸ V případě této knihy je její volné zveřejnění předmětem sporu a použití citací I. Bendou předmětem kontroverze. Proti volnému šíření knihy a používání obrázků z ní se vymezila Meierova podpůrná společnost FIGU. Kromě porušení autorských práv jim vadí překrucování původních výroků, které Benda „editoval k vlastnímu prospěchu a mámení veřejnosti, zájemců o problematiku UFO a v neposlední řadě zástupu svých věřících.“ („Proč a jak Ing. Ivo A. Benda, rádobykontaktér, lže a falzifikuje knihy jiných ve svůj prospěch?“, n.d.). Situace se dostala až k soudu.

Za nedovoleným překladem knihy do češtiny stál ufolog František Hladík. FIGU, stejně jako sám Billy Meier, se od něj distancovala a požadovala finanční náhradu – viz „*Distanc od Diskusního klubu s tematikou mimozemské civilizace*“, n.d.

⁹ *Světelná knihovna*. (n.d.). Vesmírní lidé.

¹⁰ Například přednáška z roku 2019 („*Audio – přednášky Ivo A. Bendy 1998-206, 2019*“, n.d.).

¹¹ *Reklamní prostředky*. (n.d.). Vesmírní lidé.

v podobě laskavě sdělovaných poznatků o světě. Žádná z kontaktovaných bytostí není předmětem uctívání, s výjimkou Stvořitele, držícího rysy křesťanského Boha. Věřící se shromažďovali, chodili na přednášky a snažili se svou víru šířit, členové jsou nabádáni alespoň k minimálnímu „šíření *informací o Přátelích z Vesmíru, a to mírným, nevnučujícím postupem.*“ (Rozhovory, 1998, sd. 1603¹²). U Vesmírných lidí nalezneme vlastní systém hodnot a norem chování, nejedná se však o vůči okolní společnosti uzavřenou skupinu. V čele skupiny stojí charismatická osobnost a v učení je přítomný program duchovního obrození jedince a společnosti, role v rámci skupiny nebyly výrazně strukturované, na členy se nevztahovaly sankce a skupina kvůli své povaze nebyla uzavřená vůči okolní společnosti. Stejně jako u jiných nových náboženských hnutí jsou ve víře Vesmírných lidí přítomny silné synkretické prvky, spojující převážně víru v UFO a křesťanství, nejedná se však o křesťanskou skupinu, spíše o náboženskou ufologii. Ta bere existenci mimozemských bytostí a jejich kontakt s lidstvem za danou věc a „[t]radiční náboženská témata bývají v tomto poselství vyjádřena jazykem vědy: mravnímu znečištění odpovídají ‚hrubé vibrace‘, rajskému stavu ‚jiné dimenze‘, démonům a silám zla odpovídají ‚negativní mimozemšťané‘ apod.“ (Vojtíšek, 2004, s. 277, 276).

Příslušnost ke skupině je založena na dobrovolnosti. Kromě jádra skupiny, tvořeného oddanými věřícími, k Vesmírným lidem patřilo také množství nadšenců, posluchačů a zvědavců, návštěvníků veřejných přednášek a čtenářů knih a Rozhovorů, kteří se ale za příslušníky Vesmírných lidí sami považovat nemuseli. Hnutí Vesmírných lidí navíc nikdy nevzniklo jako oficiální organizace ani

¹² Ve verzi veřejně dostupné ke stažení se jedná o strany 7-8.

oficiální skupina. Financování webových stránek, kampaně a aktivit pocházelo z prostředků I. Benda a dobrovolných příspěvků, dalo by se tedy říci, že skupina existovala a existuje ze zájmu svých členů a příslušnost k ní se nevylučuje s další náboženskou příslušností jejích členů.

Na základě prvků New Age, obsažených v náboženském učení skupiny, komunikace s ne-lidskými entitami a snahy o nábožensky motivovaný seberozvoj spadají Vesmírní lidé do spiritualistické, psychické a New Age rodiny, která podle G. G. Meltona *„zahrnuje více jak 170 skupin vycházejících ze swedenborgiánství, spiritualismu, věštění, ze zážitků mimosmyslového vnímání, setkání s mimozemskými civilizacemi nebo ze snahy o psychickou kultivaci a dosažení vyššího poznání, a to i prostřednictvím drog.“* (Lužný, 1997, s. 45.) Jedná se o skupinu s charismatickým vůdcovstvím, jejíž vůdce je obdařen charismatem a čerpá sílu ze svých výjimečných vlastností, které získá jako dar z vůle vyšší moci. (Ibid., s. 122-123). V případě Vesmírných lidí je takovou postavou I. A. Benda, nadaný výjimečnou schopností komunikace s přáteli z vesmíru a zprostředkovávání jejich učení. Všichni členové včetně něj sdíleli pocit vyvolenosti a výjimečnosti daný vírou v blízkost vesmírným lidem a Stvořiteli. V typologii R. Wallise se jedná o skupinu obývající svět – i když se mnoho prvků učení Vesmírných lidí bere v křesťanství, stále se jedná o skupinu, která postrádá řadu znaků, typicky spojovaných s náboženstvím (Ibid., s. 42, 43). V učení Vesmírných lidí se objevuje také antiklerikální narativ, mířený proti formalismu a prázdnotě církevního učení, předkládanému etablovanou náboženskou institucí (Václavík, 2007, s. 80-81), která je v moci sil Temna a přispívá tak k ovládání lidí. Skupiny obývající svět se zpravidla nepovažují za náboženské, nepovažují

okolní svět za zcela špatný, ale vidí v něm i dobré vlastnosti, které je potřeba udržovat a rozvíjet pomocí osvojení speciálních technik (Lužný, 1997, s. 42). Totéž platí také pro lidi a jejich vlastnosti – člověk v pojetí Vesmírných lidí není inherentně špatný, za nízkost jeho vibrací může dlouhodobá manipulace silami temna a způsob života, správné nastavení mysli, dodržování zásad, dobrý způsob života a upínání k Bohu a hledání smyslu v něm rozvíjí lidský potenciál a podle tohoto učení je schopný zvýšit své vibrace, šířit okolo sebe pozitivitu a pomáhat tak ostatním lidem i celé planetě (Rozhovory, 1998). Jak je pro nová náboženská hnutí typické, skupina sestávala z konvertitů, entuziastických členů první generace, kteří se z vlastního přesvědčení snaží o šíření víry, která pro ně však ještě není internalizovaná (Barker, 2004, s. 94). Skupinou, kterou učení Vesmírných lidí oslovilo nejvíce, byli spíše mladší lidé, s větším množstvím volného času (Ibid., s. 95, 96), hledající individuální spirituální cestu odlišnou od náboženství hlavního proudu, ale stále s ním sdílející některé prvky, umožňující snazší zařazení myšlenkového systému nové náboženské skupiny do stávajícího osobního obrazu světa. To byl i případ Olomoucké mírové skupinky, fungující v rámci hnutí (Kotrč, 1999). Vesmírní lidé se skrze sdělení, údajně předaná I. Bendovi a M. Drskové, vymezovali vůči světové vládě a stavu společnosti, ale také vůči křesťanství a především vůči církvi. Lze tedy zaznamenat odříznutí od pravidel a tradic většinové společnosti a převzetí abnormálních a neuvěřitelných praktik, jak uvádí E. Barker (Barker, 2004, s. 97), a dynamické proměny v rámci vlastní skupiny. V typologii R. Starka a W. Bainbridge je skupina okolo I. Bendy audienční hnutí, „skupina, která vzniká a existuje především díky vzájemnému střetávání participantů. To má (...) charakter přednášek či seminářů, na nichž si účastníci vyměňují vlastní zkušenosti,

názory, ale také různé materiály“ (Václavík, 2007. s. 53). Setkání nejsou systematicky organizována, necílí na získávání nových příslušníků, nerozvíjí promyšlenou propagaci a misi, tmelícím prvkem je sdílené přesvědčení o existenci člověka přesahujícího jevu a vzájemné sympatie (Ibid.). To odpovídá systému setkání, přednášek a sdílení zážitků a zkušeností v rámci skupiny Vesmírných lidí.

3.3 Podobné skupiny

V rámci hnutí Vesmírných lidí se v průběhu jeho aktivity objevilo několik menších skupin. Podobně jako skupiny v Praze, Těšíně a Jeseníkách však většinou neměly delšího trvání a po nenaplněném očekávání mimozemské návštěvy, nevyplnění slíbených setkání nebo důkazů nebo prostě přirozené postupné ztrátě zájmu se rozpadly. Z těchto skupin detailněji zmíním Olomouckou mírovou skupinku a skupinu okolo Jany Kyslíkové.

3.3.1 Olomoucká mírová skupinka

V době počáteční popularity Vesmírných lidí fungovala skupinka olomouckých kontaktérů, čítající přibližnou desítku osob převážně z řad studentů. Olomoucká mírová skupinka zakládala na přednáškách I. Bendy a obsahu všech v té době dostupných Rozhovorů, podstatná pro ně byla také osobní zkušenost ve formě nezávislých rozhovorů s mimozemskými bytostmi. Skupina se rozpadla v roce 1998, podle výpovědi jednoho z členů kvůli vlastnímu vývoji jednotlivých členů (Kotrč, 1999, s. 14-15). Popřeli sice, že by měli vůdce, ale jádro skupinky tvořily 4 osoby a k rozpadu došlo po sňatku jednoho páru (Ibid., s. 14).

Roli bezpochyby hrály i nevyplněné předpovědi o návštěvě a zhmotnění mimozemšťanů a jejich lodí, ke kterému opakovaně

nedošlo. Pravděpodobnou příčinou rozpadu je tedy rozčarování a ztráta zájmu o konformitu v rámci hnutí Vesmírných lidí (Kotrč, 199. s 14-15) ve spojení s osobními důvody jednotlivých členů, jako např. navazování partnerských vztahů, stěhování, kariérní změny a podobně. „V rozpadu skupinky hrálo důležitou roli zklamání, které vystřídalo silné očekávání a víru.“ (Ibid., s. 15). I. Benda tvrdil, že v létě 1998 dojde k hromadným kontaktům, což se ale nestalo. Prý začal i říkat „*takové divné věci*“, odchod ze skupinky byl minimálně pro jednoho člena výsledkem osobního vývoje (Ibid., s. 15).

Členové Olomoucké mírové skupinky byli původně plně součástí Vesmírných lidí. První díl Rozhovorů obsahuje pod jejich vlastními jmény přijatá sdělení 346-372, v části přímo nazvané Poselství Olomoucké mírové skupinky (Rozhovory, 1998, sd. 346-372), které vydali jako samostatnou brožurku. Na základě osobního růstu se následně vymezili jako téměř samostatná skupina, která nicméně neměla příliš dlouhého trvání. V úvodu části říkají, že jsou „*Pověření naším Otcem - Stvořitelem, podpoření jeho duchovními pomocníky a našimi přáteli z vesmíru.*“ Komunikovali převážně s Otcem – Stvořitelem a Zemí. Sami uvádějí, že se jedná o skupinu se stále se měnícím počtem členů, kteří mají telepatické spojení s Otcem – Stvořitelem, ale žádná pravidla a spojuje je primárně láska a láska k planetě (Rozhovory, 1998, s.305). Mezi uvedené členy patří Marek Vířazka, Jana Löfflerová, Barča Vířazková, Radka Nejedlá, Petr Löffler, Iva Kristová, Petr Sotolář, Jirka Kozel, Honza Turek a Hanka Krylová.

3.3.2 Jana Kyslíková a Boží rodina

Z Vesmírných lidí vzešla také kontaktérka Jana Kyslíková. Udržela si sice výraznou podobnost základních myšlenek a představ, prohlašuje

se však za inkarnaci Ježíše Krista a tvrdí, že je od konce roku 2002 ve spojení s Bohem. K přímé komunikaci s ním využívala kyvadla a automatického psaní (Schlichtsová, 2018, s.93). Původně byla posluchačkou a zapálenou fanynkou I. Bendy, vytvořila však svou vlastní verzi učení a od roku 2003 se okolo ní zformovalo společenství, čekající na její převibrování na jemnohmotnou úroveň. Pro převibrování J. Kyslíkové a zhmotnění Boha samotného bylo určeno několik dat, předpověď se ale nenaplnila. Jedno neúspěšné převibrování mělo proběhnout v roce 2017, údajně se jí to pak podařilo v následujícím roce („Světelné info Pán Ježíš Kristus, Boží rodina“, 2018). Selhání předpovědí bylo vysvětleno jako součást plánu a zkoušku odhodlanosti věřících a od té doby se postupně mění rétorika Kyslíkové i jejích spolupracovníků (Schlichtsová, 2018, s. 95). Boží rodina má vlastní webové stránky a J. Kyslíková napsala dvoudílnou knihu *Nové Zjevení Pána Ježíše Krista*. Oba díly jsou veřejně přístupné jak na stránkách Boží rodiny, tak na stránkách Vesmírných lidí.

Jana Kyslíková obohatila učení Vesmírných lidí o výraznější křesťanské prvky a silný mileniální aspekt (Schlichtsová, 2020), důraz je kladen na transformaci lidstva. Ovlivnila ji zejména kniha N. D. Walsche *Hovory s Bohem*, což vedlo k přesvědčení o tom, že je vyvolená pro porod druhého Ježíše, předpověď ale později změnila na to, že ona sama je druhým příchodem Krista, jeho partnerkou a budoucí matkou božských dvojčat, které se mají narodit v jiné úrovni vesmíru. Od toho pochází také název Boží rodina. Hlavní apel je, stejně jako u Vesmírných lidí, kladen na převibrování a boj proti negativním silám Pseudotvůrců, v pozdějším učení je patrné „*silné ovlivnění především tzv. náboženskou ufologií a to hlavně kontaktérstvím vesmírných lidí zastoupených Ivem Bendou*“ a „*milénialismus ve své*

progresivní formě, která staví na stále probíhajícím boji dobra se zlem, druhém příchodu Krista na Zemi v podobě Kyslíkové, rozdělení lidstva a transformaci lidstva a celé planety Země na vyšší úroveň. Můžeme tedy říci, že učení Jany Kyslíkové v sobě kombinuje různé prvky hnutí nového věku, channeling, náboženskou ufologii včetně kontaktérství, křesťanskou mystiku, progresivní milenialismus a konspirační teorie.“ (Schlichtsová, 2018, s. 94). Od roku 2019 se osobně setkávala se svými stoupenci, spolupracovníky Boží rodiny, a podnikala s nimi cesty po České republice za účelem duchovního boje se zlem (Schlichtsová, 2020). Boží rodina byla aktivní ještě v minulém roce.

Podobné tematické se věnuje také **kontaktérka „Renata“**, jejíž sdělení publikovala na webu Exopolitika Dana Rašínová mezi roky 2021-2022 (Rašínová, 2021). „Renata“ se kloní spíše k zahraničními zdroji inspirovanému, mírně konspiračnímu hledisku a tvrdí, že během spánku telepaticky komunikuje s Ptaahem.

4 Teorie minimální kontraintuitivity

Ve výkladu světa podle Vesmírných lidí (a odvozených skupin) se objevuje množství konceptů a představ, které se jeví jako přinejmenším neobvyklé, tato neobvyklost nicméně nemusí být výsadou náboženské interpretace světa. Význam konceptů, porušujících intuitivní očekávání, pro šíření učení náboženských skupin vysvětluje kognitivní věda.

4.1 Kognitivní věda o náboženství

Kognitivní věda o náboženství¹³ je poměrně mladá vědní disciplína. Rozvinula se během posledních zhruba dvaceti let a čerpá z řady různých vědních disciplín. Interdisciplinárně utváří komplexní korpus poznatků, skrze které vysvětluje, dovysvětluje a zkoumá řadu jevů a fenoménů z oblasti náboženství a religiozity, a to jak hlavních proudů a velkých náboženství, tak osobní religiozity a spirituality. Velkou výhodou kognitivní vědy je její multidisciplinarita, propojování oborů, metodologický pluralismus a explanační neexkluzivita (Barrett, 2007). Ty se vztahují na zkoumání náboženství, jeho vývoje, projevů a evolučního zakotvení. Skrze propojení s dalšími vědními disciplínami sice nabízí definici náboženství, zabývá se jím však jako fenoménem, nikoliv izolovatelnou jednotlivinou. Ptá se po důvodu rozšířenosti náboženského myšlení a chování, kognitivních mechanismech, na kterých leží a po tom, jak se tyto mechanismy vyvinuly. CSR usiluje o porozumění roli náboženství a náboženského myšlení a chování ve vývoji lidské kognice, společnosti a kulturních systémů a vazeb. Stejně jako v přírodních vědách, i v kognitivní vědě o náboženství je po boku kognitivní prevalentní také evolučně adaptační perspektiva. Mezi předměty zájmu kognitivní vědy o náboženství patří např. antropomorfismus, úzkost, rituální chování, nákladná signalizace, prosocialita, teorie mysli či obecněji adaptivní výhody náboženství. Oblast CSR, z jejíchž poznatků vycházím, se soustředí na zkoumání zapamatovatelnosti a atraktivity náboženských představ. Právě náboženské představy, jejich zapamatovatelnost a schopnost šíření tvoří náplň kognitivních teorií,

¹³ Cognitive Science of Religion, CSI

z nichž významná a pro mne relevantní je teorie minimálně kontraintuitivních představ.

4.2 Teorie MCI

Teorie minimální kontraintuitivity představ¹⁴ usiluje o vysvětlení uchovávání a šíření náboženských konceptů. Vychází ze Sperberovy epidemiologie představ (Sperber, 1996) a intuitivní ontologie podmiňující zařazování konceptů do kategorií na základě jejich kvalitativních vlastností (Boyer, 1994). Teorie MCI sestává z několika ústředních myšlenek, a to že 1) lidská mysl „*sestává částečně z vrozených inferenčních systémů*“, které poskytují škálu znalostí o světě. 2) Příběhy a koncepty, jejichž obsah minimálně porušuje tyto očekávané znalosti, jsou lépe zapamatovatelné než představy a příběhy, které jsou „*zcela v souladu s těmito inferenčními znalostmi*“ nebo „*porušují příliš mnoho očekávání (jsou tedy ,minimálně kontraintuitivní‘)*.“¹⁵ 3) Ústřední myšlenky náboženských tradic jsou velmi často tvořeny právě minimálně kontraintuitivními koncepty¹⁶ a 4) vyšší míra uchovávání náboženských konceptů částečně vysvětluje jejich přítomnost napříč kulturami (Purzycki, Willard, 2016).

¹⁴ Minimally Counterintuitive Ideas theory, MCI theory – MCI teorie, teorie MCI

¹⁵ „(1) Our evolved minds consist partly of innate inferential systems (i.e., knowledge that exists without explicit learning, conscious reasoning, or reflection), and these systems provide a wide range of inferential knowledge that we have about our world. (2) Concepts and stories with content that minimally violate these inferences are easier to remember than ideas and narratives that are (i) entirely consistent with this inferential knowledge, or (ii) violate too many inferences (hence, “minimally counterintuitive”). (3) Ideas central to religious traditions largely consist of minimally counterintuitive concepts. (4) The cultural ubiquity of religious concepts can be explained in part by virtue of their relatively higher retention rates.“ (Purzycki, Willard, 2016, s. 207)

¹⁶ Minimally Counterintuitive Ideas, MCI. Jejich opakem jsou maximálně kontraintuitivní představy (Maximally Counterintuitive Ideas, MXCI) a intuitivní představy (INT), neporušující žádná očekávání.

Náboženství v tomto případě představuje neohraničenou univerzální kategorii, o které spadá široká škála jevů a fenoménů, do jisté míry se jedná o akademický konstrukt (Boyer, 1992, s. 34). V rámci této kategorie můžeme vymezit náš předmět zkoumání, a to náboženské představy a koncepty. Stejně jako na náboženství samotné, ani na náboženské představy a koncepty nelze nahlížet jako na jev *sui generis*. Jedná se o mezi věřícími existující reprezentace, vycházející z širšího pozadí, tvořeného společenským řádem a uspořádáním, kulturou a životními podmínkami, stejně jako obecnými biologickými a evolučními predispozicemi. Z tohoto pohledu se tedy jedná o zvláštní druh kulturní reprezentace.

Kognitivní prvky kulturních reprezentací zkoumá kognitivní antropologie¹⁷ (Boyer, 1992, s. 27), jejíž zaměření P. Boyer rozšířil z každodenních reprezentací jako jsou biologická taxonomie, příbuzenské termíny či klasifikace každodenních aktivit na náboženské reprezentace (Boyer, 1992). Šíření kulturních reprezentací a tedy i náboženských představ vysvětluje epidemie reprezentací, představená D. Sperberem (Sperber, 1996).

4.3 Epidemiologie představ

Lidská mysl je náchylná ke kulturním reprezentacím podobně jako lidský organismus k chorobám (Sperber, 1985, s. 74). Ne všechny reprezentace jsou užitečné, funkční nebo adaptivní a nejsou udržovány po delší dobu či větší populací, jiné však ano. Mezi kulturními a individuálními reprezentacemi neexistuje žádný jasný předěl (Ibid.). Míra jejich zastoupení a šíření je také různá. Epidemiologie reprezentací, a tedy kauzální vysvětlení kulturních

¹⁷ Též etnosémantika.

faktů, stojí ve vzájemném vztahu částečné interpretace a vzájemné důležitosti s psychologií mysli (Ibid., s. 75) a uvažovat o reprezentacích jako o psychologických i kulturních faktech s potenciálem k uchování, proměně a šíření. Přítomnost, rozšířenost a stabilita náboženských představ v daném kulturním prostředí a kontextu závisí na jejich schopnosti využívat existující lidské kognitivní systémy podobně jako viry či nakažlivé choroby. S tím počítá epidemiologický model, za pomoci kterého Sperber vysvětluje replikaci náboženských představ (Sperber, 1985, 1996).

Pro vývoj epidemiologie reprezentací je potřeba na reprezentace nahlížet jako na konkrétní objekty, nikoliv abstrakce. Tyto objekty mají dvě podoby: buď jako mentální reprezentace v lidském mozku nebo veřejné reprezentace v prostředí mozku¹⁸. „Kulturní fenomény jsou ekologické vzorce psychologických fenoménů“¹⁹ a jejich šíření sleduje vzorce, nastavené lidskými kognitivními predispozicemi a mechanismy, na kterých mohou, epidemiologicky řečeno, „parazitovat“. Vnější, veřejná reprezentace, v tomto případě náboženská představa, je jedincem zpracována jako vjem, na jehož základě si jedinec vytvoří vlastní mentální reprezentaci, kterou udrží v mysli, zapomene nebo upraví, a pro sdělení dalšímu jedinci či skupině jedinců převede na jednání (Sperber, 1985, s. 77). Tento proces sleduje kauzální sled a vede k různě úspěšnému udržování a šíření různých konceptů včetně náboženských představ.

¹⁸ „either mental representations inside brains, or public representations in the environment of brains“ (Sperber, 1985, s. 73)

¹⁹ „Cultural phenomena are ecological patterns of psychological phenomena.“ (Sperber, 1985, s. 76)

4.4 Náboženské koncepty

Pro vysvětlení náboženských představ pracuji s článkem P. Boyera *Explaining Religious Ideas: Elements of a Cognitive Approach* (Boyer, 1992), který diskutuje možnost zkoumání reprezentací za využití kognitivního přístupu. Kognitivní teorie podle Boyera nevysvětluje makrofenomény náboženského přenosu jako sociální dynamika nebo historický vývoj doktrín, hodí se však pro zkoumání přenosu sad reprezentací, ze kterých sestávají náboženské představy jedinců v daném kulturním prostředí (Ibid., s. 28, 29). Tyto sady, kognitivní repertoáry (*cognitive repertoires*), podléhají kognitivním omezením a „abychom popsali a vysvětlili proces získávání a upevňování víry v oblasti kulturního vědění, potřebujeme přesnou představu kognitivní významnosti“²⁰ (Ibid.).

Kognitivní významnost (*cognitive salience*) je relativní důležitost prvků, které člověk díky svým vrozeným kognitivním schopnostem rozpoznává v množství přijímaných informací jako podstatné. Boyer definuje kognitivní významnost jako „objektivní pravděpodobnost, že bude předpoklad aktivován za určitého souboru podmínek“²¹, zejména pokud už je aktivována sada jiných reprezentací (Ibid.). Pokud jsou prvky snadno a dobře rozpoznatelné, spíše se stanou součástí kognitivních repertoárů, bude s nimi zacházeno a ve výsledku budou více předávány a šířeny.

Kognitivní optimum (*cognitive optimum*) je optimální podoba reprezentace, ve které je prvek pro lidskou mysl pohodlně

²⁰ „we need a precise notion of cognitive salience in order to describe and explain the processes of acquisition and belief-fixation in the domain of cultural knowledge“ (Boyer, 1992, s. 28)

²¹ „The main consequence of such models is to define the cognitive salience of an assumption as the objective probability of its activation, given a certain set of conditions“ (Boyer, 1992, s. 50-51),

zapamatovatelný a dobře šiřitelný. Ne všechny koncepty mají stejnou šanci na kulturní přenos. Např. minimálně kontraintuitivní koncepty (koncepty, které porušují jedno nebo dvě intuitivní očekávání) dosahují kognitivního optima pomocí své nepřirozenosti a rozpoznatelnosti, ale zároveň proto, že jsou stále dost jednoduché na zastoupení, zpracování a kódování v paměti. Zbývající přirozená inferenční očekávání jsou pro takový koncept zachována (Gonce, Upal, Edwards, Tweney, Slone, 2007, s. 357). Koncept, porušující jedno až dvě očekávání, se ukazuje být kognitivně optimálním (Banerjee, Haque, Spelke, 2013, s. 1251, Gonce, Upal, Edwards, Tweney, Slone, 2007, s. 357).

4.5 Intuitivní ontologie

Ve spojitosti s repertoáry reprezentací Boyer mluví o ontologickém, kauzálním, repertoáru epizod a společenských rolí, které fungují funkcionálně odlišně. Z nich mne zajímá ontologický repertoár, tedy „*sada předpokladů, které lidé mají o existenci nepozorovatelných entit*“²², sestávající ze základních předpokladů o tom, jaké věci existují ve světě (Boyer, 1992, s. 39). Na základě těchto vnitřních předpokladů je subjekt schopný zařadit koncept, který je mu sdělen, do ontologické kategorie, utvářené intuitivními předpoklady o vlastnostech, které by měl mít.

Repertoáry reprezentací jsou tvořeny prvky, tvořícími sdílené, integrované obecné návrhy (Boyer, 1992, s. 34) z nichž většina se objevuje napříč kulturami. Přestože jde o různé kulturní kontexty, jsou tyto kontexty propojené s obecnou lidskou predispozicí a biologickými, ekologickými, psychologickými a dalšími faktory (Ibid.,

²² „*The ontological repertoire is the set of assumptions people entertain about the existence of non-observable entities*“ (Boyer, 1992, s. 39)

s. 29-30) a většinu prvků z repertoáru tak lze považovat za kulturně univerzální. Ve stejné práci Boyer uvádí, že reprezentace vždy obsahuje dva typy obecných předpokladů, a to i) předpoklady o typických rysech příslušníků druhu a ii) očekávání předpokládaného rysu, společného pro všechny příslušníky druhu (Ibid., s. 46). V případě vyhodnocování kontraintuitivity konceptů je pojem ‚druhu‘ nahraditelný pojmem ‚intuitivní ontologické kategorie‘. Pro mé účely to znamená, že při intuitivním zařazení konceptu do ontologické kategorie funguje předpoklad, že má rysy odpovídající dané kategorii a že pokud není explicitně uveden opak, má automaticky všechny kategorií vyžadované rysy. Například pes dříve neznámé rasy je živá bytost se vším všudy a přesto, že jej pozorovatel neviděl jíst nebo spát, předpokládá, že má stejné biologické potřeby jako ostatní živé bytosti.

Lidská kognice má za sebou evoluční vývoj, který lze pozorovat ve vývoji dětí. Vývojem kognice a konceptuálním vývojem u dětí se zabýval J. Piaget. Dětský vývoj rozčlenil do fází, během nichž dítě aplikuje heuristiku obecného učení na fenomény, se kterými se setkává (Boyer, 1992, s.42). Intuitivní znalosti se utvářejí již v raném dětství, kdy děti u věcí hledají kauzální vztahy, přesto, že je nemohou pozorovat a dělají spontánní induktivní generalizace bez ohledu na to, s jakým fenoménem pracují (Boyer, 1994). Ve věku čtyř let podávají pro věci animistické vysvětlení. Šestileté děti promítají souvislosti z oblasti záměrné kauzality a vysvětlují stav věcí jako následek záměru, až ve věku osmi let se u nich objevuje mechanistické vysvětlení pozorovaných jevů (Ibid., s. 135-137). Intuitivní ontologie, která je u dětí přítomna od velmi raného věku, stojí za jejich schopností rozlišovat objekty na živé a neživé. Barrett experimentálně

dokázal, že děti vidí za přirozenými jevy záměr. Připravenost věřit v bohy je pro ně přirozená, ve třech letech očekávají od všech záměrných činitelů vševědoucnost, omezení jsou si vědomy až ve věku 4-5 let²³. Konceptuální vývoj leží na silné sadě teoretických předpokladů a na těchto kvaziteoretických intuitivních principech pak jsou budovány empirické znalosti, které mohou intuitivní efekt přepsat (Boyer, 1994, s. 138, Boyer, 1992, s. 43, 45), ten však zůstává přítomný v podobě naivních znalostí, doplňovaných a přepisovaných těmi naučenými (Boyer, 1992, s. 45).

Při setkání s novou informací či tvrzením lidské mentální systémy neuvažují nejprve o jeho faktické správnosti, nýbrž vytvářejí závěry, přispívající k relevantnosti tohoto tvrzení (Boyer, 2001, s. 314) z hlediska jeho intuitivní správnosti. Jako příklad Boyer uvádí představu předků či bohů v roli záměrného činitele (Ibid.). Na rozdíl od vědomě nabytých empirických znalostí nejsou v prvním momentě uvažovány důkazy, potvrzující a vyvracející toto tvrzení, ale vytvářeny intuitivní předpoklady, které jsou s tímto tvrzením kompatibilní. Sada těchto intuitivních očekávání je nicméně omezená dvěma podmínkami. Musejí být co nejméně nákladné a zároveň co inferenčně nejbohatší (Ibid., s. 315), tj. musejí být uvěřitelné a pomáhat jedinci zorientovat se v tom, co se děje. Lidské mentální systémy tedy podle Boyerova vysvětlení „*automaticky vytvářejí interpretace na základě nějaké premisy, bez ohledu na to, jak předběžné mohou být*“²⁴. Tato funkce vysvětluje, proč jedinec konfrontuje každý nový vjem, se kterým se

²³Tyto poznatky shrnuje v Barrett, 2007, s 774-775.

²⁴ „*Such systems "automatically produce some interpretation on the basis of some premise, however tentative"*. (Boyer, 2001, s. 315)

setká, s intuitivní sadou očekávání, odpovídajících základní ontologické kategorii, do které je tento pojem schopný zařadit.

4.6 Minimální kontraintuitivita

Úspěšně zapamatovatelné a šířitelné koncepty spadají do široce se vyskytujících univerzálních ontologických kategorií (Boyer, Ramble, 2001, Barrett, 2008). Za základní ontologické kategorie, se kterými následně pracuji ve svém textu, považuje J. Barrett těchto pět: prostorové entity, pevné objekty, životné věci, živé bytosti a osoby²⁵. Tyto kategorie jsou podmíněny aktivovanými sadami očekávání, které do nich zapadající koncepty musejí splňovat, a to prostorovost, fyzičnost, biologie, životnost a rozumnost²⁶. V případě narušení jednoho ze sady očekávání trvá předpoklad, že ostatní očekávání stále platí a v případě přenosu vlastnosti z jiné sady lze předpokládat i přenos zbytku sady (Burdett, Porter, Barrett, 2009, Barrett 2008, s. 322, 324). Množství přenosů a porušení, které je ještě kompatibilní se zařaditelností konceptu do kategorie, je omezené blízkostí kognitivnímu optimu.

Pokud tedy například jedinec vidí zlatého retrívra, je schopen určit, že se jedná o psa, zvíře a živou bytost. Aniž by toho byl svědkem, očekává, že i tento retrívr musí spát, přijímat potravu, rozmnožovat se s dalšími zástupci svého druhu, je hmatatelný a neúčastní se politických debat. To vše jsou intuitivní očekávání, která, pokud jsou porušena, posouvají koncept tohoto psa směrem do oblasti kontraintuitivních představ. Projde-li tedy zdí, narušuje svým

²⁵ *Spatial Entities, Solid Objects, Living Things* (Barrett, 2008, s. 322, Burdett, Porter, Barrett, 2009)

²⁶ *Spatiality, Physicality, Biology, Animacy, Mentality* (Ibid.)

porušením fyzičnosti kategorii psa, dokud však není prokázáno jinak, zachovává si ostatní očekávání ze sady, určené pro tuto kategorii.

Pokud by ale tento pes začal mluvit lidským hlasem, věnoval se lidským tématům a choval se jako člověk, porušoval by tolik očekávání, že by bylo méně kognitivně náročné přemýšlet o něm jako o člověku ve psí podobě. Tvrzení, že se jedná o člověka, by tak stál v cestě pouze jeho vzhled, kvantitativně malé porušení očekávání.

Pro označení konceptů, jež narušují některé ontologické představy, přišel P. Boyer s pojmem minimálně konstraintuitivních představ (zkráceně tedy MCI), nespecifikoval však množství porušení, které dělají z představy MCI. Až rozšiřující výzkumy a širší diskuze dotvořily teorii MCI do její dnešní podoby. Míru minimální a maximální konstraintuitivity (MCI a MXCI), podle které jsem se ve své práci řídila i já, kvantifikoval v rámci svého výzkumu Barrett (Barrett, 2008). Intuitivní představa porušuje přesně 0 ontologických předpokladů. Za MCI považuje takový koncept, který porušuje jedno nebo dvě očekávání. Pokud počet porušení dosáhne třech nebo více, jedná se o maximálně konstraintuitivní představu, tedy MXCI (Ibid.). Barrett na rozdíl od Boyera vidí větší množství přenosů v rámci stejné sady intuitivních předpokladů jako jeden případ a ve skóre konstraintuitivity jej kvantifikuje jako jeden bod (Ibid.).

Upal dělí efekt MCI na model založený na kontextu a na obsahu. První přístup zdůrazňuje roli kontextu v individuálním zorientování se ve vnímaných konceptech a zohledňuje, že MCI koncepty mohou při plné integraci v kulturním prostředí ztrácet své kognitivní výhody, ale získávat lepší možnosti šíření. Druhý přístup vidí lepší zapamatovatelnost jako výhodu, kterou mají MCI koncepty samy o sobě (Upal, 2010, s. 194). Tento pohled pomáhá vysvětlit procesy

inovace a kulturní dynamiku a to v rámci Sperberovy epidemiologie (náboženské) víry (Ibid., s. 194). „*Oba přístupy také předpokládají, že lepší zapamatovatelnost MCI konceptů je výsledkem evolučních procesů, které zapříčiňují architekturu lidské paměti, jež způsobuje lepší zapamatovatelnost MCI konceptů než jiných typů konceptů.*“²⁷ Kontextuální model může být využit při primingu před experimentem, kdy stimulem způsobená aktivace jednoho konceptu vede k očekávání toho, že další bude aktivovaný příbuzný koncept, obvykle se vyskytující ve stejném kontextu (Ibid., s. 197). To Upal ilustruje na příkladu ohně a nákladního auta, které jsou silněji spjaté s konceptem hasičského vozu než domu. Hasičský vůz zase spíše aktivuje koncept ohně více než oheň aktivuje koncept červené barvy (Ibid.). Také zpětné vybavení kontextuálně zasazených MCI je úspěšnější (Ibid., s. 199).

4.7 Minimální kontraintuitivita náboženských představ

Stejně jako další naučené schopnosti a znalosti lze i náboženskou víru považovat za parazitující na preexistujících mentálních systémech a kapacitách (Boyer, 2001, s. 311). „*V antropologických popisech jsou náboženské reprezentace obecně prezentovány jako tvořící sdílené, integrované, explicitní a od kontextu oproštěné obecné návrhy*“²⁸ a z kognitivního hlediska jsou přenášeny, ukládány a předávány stejnými principy jako jakékoliv jiné koncepty, s tou výjimkou, že se obvykle jedná o kontraintuitivní představy. MCI jsou obvyklé pro

²⁷ „Both approaches also assume that better recall for minimally counterintuitive concepts is a result of evolutionary processes that result in people having a memory architecture that causes minimally counterintuitive concepts to be better remembered than other types of concept.“ (Upal, 2010, s. 195)

²⁸ „In anthropological descriptions, religious representations are generally presented as constituting shared, integrated, explicit, context-free general propositions“ (boyer 1992 s. 33)

náboženství (Boyer, 2001) a příběhy, vypovídající o nadpřirozených nebo jinak ne nutně reálných událostech. Tyto koncepty prostřednictvím přenosů a porušení narušují ontologické předpoklady (Boyer, Ramble, 2001, Barrett, 2008), očekávané od konceptů ze základní ontologické kategorie, do které spadají. To je činí poutavějšími a zvyšuje jejich šance na zapamatování, uchování a následné šíření. Ne všechny koncepty, ať již intuitivní, MCI nebo MXCI, však mají stejné šance. Jejich nečekanost, srozumitelnost a zapamatovatelnost se může lišit. Některé koncepty lze považovat za kulturně univerzální a tedy konstraintuitivní napříč kulturami, což je činí univerzálně lépe zapamatovatelné a šířitelné (Upal, 2010, s. 199). Do hry vstupuje také role kontextu (Upal, 2010, s. 199, Sperber, 1985, Boyer, 1993, s. 36-37), kdy okolní koncepty a představy poskytují rámec pro pochopení a ukotvení v mysli. Kulturní kontext tak zvyšuje úspěšnost v něm zasazených náboženských konceptů.

Na náboženské představy tedy pohlížím jako na specifické kulturní reprezentace. Kognitivní optimum těchto představ tvoří stav mezi intuitivní a maximálně konstraintuitivní představou, vyznačují se malou mírou nepřirozenosti, ale zachovávají si ostatní očekávané vlastnosti, což je činí dobře šířitelnými.

5 Metodologie

Práce se zabývá výskytem minimálně konstraintuitivních představ v učení nového náboženského hnutí Vesmírných lidí. Předmětem zkoumání je první díl *Rozhovorů s poučením od mých přátel z vesmíru* (Rozhovory, 1998), v rámci kterého tyto představy vyhledávám a po vzoru Barreta (Barrett, 2008) zjišťuji, do jaké míry porušují intuitivní

ontologické kategorie. V empirické části práce mapuji náboženské představy nového náboženského hnutí Vesmírných lidí a schopnost jejich šíření z hlediska teorie MCI. Teorii a předem stanovenou hypotézu testuji na větším množství dat, shromážděném analýzou textu za pomoci statistických technik a získávám skóre kontraintuitivity pro prvky náboženských představ. Výzkum zodpovídá otázku, které koncepty v učení Vesmírných lidí zvyšují či naopak snižují přitažlivost pro konvertity. Za zvyšující přitažlivost považuji koncepty dosahující kognitivního optima, snadno zapamatovatelné a šířitelné. Vstupní hypotéza očekává silné porušení ontologických kategorií konceptů, tedy jejich blízkost úrovni maximální kontraintuitivity, a tedy jejich sníženou zapamatovatelnost a šířitelnost.

Metodologie práce čerpá z článku J. L. Barretta (Barrett, 2008), v němž se autor zabývá MCI z hlediska jejich zapamatovatelnosti, přenositelnosti a šířitelnosti a představuje model kódování a kvantifikace minimálně kontraintuitivních představ na základě množství přenosů a porušení kategorie (*transports* a *breaches*). Dalším zdrojem je výzkum z roku 2009, ve kterém E.R. Burdett, T. Porter a J.L. Barrett (Barrett, Burdett, Porter, 2009) testují Barrettovo kódování kontraintuitivity a schéma kvantifikování na kulturních materiálech. Zjišťují také, zda jsou koncepty kontraintuitivního záměrného činitele běžnější v lidových vyprávěních než v jiných skupinách kontraintuitivních konceptů (Ibid., s. 271).

Jejich výzkum na všechny kroky kódování uplatňuje pravidlo jednoduchosti (*the Simplicity Rule*): „*Toto pravidlo, podložené důkazy o tom, že lidské kognitivní systémy usilují o reprezentační a komputační výkonnost a jednoduchost, tvrdí, že při kódování konceptů je využívána ta*

nejjednodušší (tedy nejméně kontraintuitivní) konceptuální reprezentace, která zachycuje vlastnosti objektu“²⁹.

Data pro analýzu jsem získala z volně přístupného textu prvního dílu Rozhovorů s poučením od mých přátel z vesmíru, veřejně dostupného na stránkách Vesmírných lidí³⁰.

5.1 Metoda

Stejně jako Barrett (Barrett, 2008 a následně **Burdett, Porter, Barrett, 2009**) jsem postupovala v krocích, které jsem ovšem pro své účely upravila a zjednodušila.

Počet kroků jsem snížila na pět. První krok, původně spočívající v určení základního okruhu příslušnosti jsem nahradila tematickým zařazením jednotky textu, ve které byly koncepty přítomny. To umožnilo sdružení vzájemně silně podobných představ do jednotného konceptu³¹. Dalším zjednodušením bylo vypuštění identifikace porušení v rámci porušení a přenosů v rámci přenosu. Podstatná pro mne byla základní ontologická kategorie, do které koncept spadá a množství jednoduchých přenosů a porušení v ní. Přenosy a porušení značím velkým písmenem jako předponu i příponu.

²⁹ „This rule, underpinned by evidence that human cognitive systems generally strive for representational and computational efficiency and simplicity (Sperber & Wilson, 1995), states that when coding concepts, assume the simplest (i.e., least counterintuitive) conceptual representation that captures the object's properties.“ (Barrett, Burdett, Porter, 2009, s. 280)

³⁰ I. Rozhovory s poučením od mých přátel z vesmíru (Sdělení 1 – 378) (n.d.). Vesmírní lidé.

³¹ Např. fax, obrazovka a automatizované vybavení tak mohly být pro svou blízkou podobnost a přítomnost stejných rysů zařazeny do širšího konceptu „technika a technologie“. Toto sdružení umožnilo snížit množství roztržitých představ a lépe ukázat ústřední koncepty.

5.1.1 Postup:

V krocích jsem postupovala následovně: **1) identifikace tematického okruhu:** V prvním kroku analyzované úseky textu, obsahující vyhledávané koncepty, zařazuji do následujících tematických okruhů: a) společnost (popis ideální společnosti, návody na její zlepšení, apel na rozvoj a zlepšení lidstva), b) technologie (popis technologických vymožeností, návod k zacházení s nimi, jejich dopad na ekologii), c) biologie (biologické popisy, příroda a zvířata), d) spiritualita (vyvolenost, láska, apel a osobní duchovní rozvoj, sdělení týkající se duchovních bytostí, převibrovaní, sdělení náboženského rázu), e) hrozba (zprávy o ohrožení lidstva, blížící se ekologické či jiné katastrofě, úpadek společnosti).

2) určení ontologické kategorie: Stejně jako uvedené studie vymezují ontologické kategorie konceptů jako prostorové entity, pevné objekty, životné věci, živé bytosti a osoby³². Těchto pět ontologických kategorií je tvořeno na základě aktivace pěti intuitivních sad očekávání: prostorovost, fyzičnost, biologie, životnost a rozumnost³³. Intuitivní ontologické kategorie jsou charakterizovány a podmíněny různými kombinacemi aktivovaných sad intuitivních očekávání (Barret, 2008, s. 317, 322).

Prostorové entity jsou pro mé účely podmíněny prostorovostí. Pevné objekty prostorovostí a fyzičností. Životné věci prostorovostí, fyzičností a životností. Živé bytosti prostorovostí, fyzičností, biologií a životností. Osoby jsou podmíněny prostorovostí, fyzičností, biologií, životností a rozumností.

³²*Spatial Entities, Solid Objects, Living Things* (Barrett, 2008, Burdett, Porter, Barrett, 2009)

³³ *Spatiality, Physicality, Biology, Animacy, and Mentality* (Ibid.)

3) identifikace přenosů v rámci ontologické kategorie: Pokud byly konceptu přiřknuty vlastnosti, spadající do jiné sady očekávání, než jaká charakterizuje jeho základní ontologickou kategorii, značila jsem tento přenos velkým písmenem jako předponu. Pokud v textu nebylo uvedeno, že se jedná o přenos pouze jedné vlastnosti, předpokládala jsem přenos celé sady očekávání (**Burdett, Porter, Barrett, 2009**, barrett 2008 322).

4) identifikace porušení ontologické kategorie: Pokud bylo v textu uvedeno, že koncept porušuje některou vlastnost ze sady očekávání, charakterizující jeho základní ontologickou kategorii, značila jsem toto porušení velkým písmenem jako příponu. Pokud text neuváděl jinak, při porušení jednoho očekávání ze sady jsem předpokládala, že si koncept zbytek sady očekávání ponechává (**Burdett, Porter, Barrett, 2009**, Barrett, 2008, s. 324). V případě velkého množství porušení jsem revidovala určení základní ontologické kategorie.

5) kvantifikace míry konstraintivity: Sečtením písmen v předponě a příponě konceptu jsem došla ke skóre konstraintivity. Každé písmeno mělo hodnotu jednoho bodu a vzájemně se od sebe neodečítala (Barrett, 2008, s. 325). Za minimálně konstraintivní koncept považuji koncept se skóre 1-2. Koncept intuitivní má skóre 0, maximálně konstraintivní koncept 3-4. V případě vyššího skóre jsem revidovala základní kategorii, do které byl daný koncept původně zařazen.

Za použití získaných dat zodpovídám otázku, které prvky v učení Vesmírných lidí snižují nebo naopak zvyšují jejich přitažlivost pro věřící. Za prvky zvyšující přitažlivost považuji ty, které minimálně porušují ontologickou kategorii (mají patřičné skóre MCI a jsou tedy lépe zapamatovatelné). Za prvky, snižující přitažlivost, označuji

koncepty a představy, které se své kategorii vymykají přespříliš a jsou tedy na zapamatování příliš komplikované nebo přímo nesmyslné.

5.2 Výzkumný soubor

Ústředním textem byl v době aktivity pro hnutí Vesmírných lidí soubor sdělení od benevolentních nadpozemských bytostí, předávaný skrze kontaktery lidstvu. Kontaktérem mohl být každý, kdo splnil podmínky pro spojení s vesmírnými lidmi (Rozhovory, 1998, sd. 1603) a pravost kontaktu byla ověřena dalšími kontaktery či samotnými vesmírnými lidmi.

6 Rozhovory s poučením od mých přátel z vesmíru

Ve spolupráci s M. Drskovou shromáždil I. Benda velké množství sdělení od přátelských bytostí z vesmíru, které následně vydali jako *Rozhovory s poučením od mých přátel z vesmíru*, I – X. První svazek obsahoval 378 rozhovorů a sdělení a vyšel v roce 1998. Z původního počtu 378 se počet sdělení rozrostl na 2828 v deseti svazcích, vycházejících s průměrnou pravidelností jednoho svazku za rok³⁴. Minimálně u prvních dílů přibývala sdělení každé 2-3 dny (Rozhovory, 1998, s. 6). Videonahrávky, přednášky a publikace, na kterých spolupracovali, ale i ty už čistě Bendovy, jsou volně dostupné na webových stránkách Vesmírní lidé stejně jako řada doplňujících zdrojů a ‚informačních‘ obrázků.

³⁴ 1998, 1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2004, 2005, 2005, 2006. Posledním sdělením je báseň *Neztraťte na cestě srdce*, přijat I. Bendou od Ptaaha 10. 10. 2006 v Martině, prvním *Moderní život*, přijatý M. Drskovou v prosinci 1994.

První díl Rozhovorů oficiálně obsahuje 378 sdělení od vesmírných přátel. Včetně neoznačených částí jako úvod, dopisy a texty, nespadající mezi sdělení, jsem však analyzovala celkem 390 úseků textu. Tři delší, komplexnější sdělení, jsem pro lepší přehlednost rozdělila na více tematických celků.

6.1 Sdělení S 1. – S 56.

V závěru Rozhovorů je umístěna – a od zbytku textu oddělena reklamou na vegetariánskou jídelnu v Holešově (Rozhovory, 1998, s. 334) – část, věnovaná rozhovorům se Stvořitelem samotným. Jedná se o 56 sdělení, představujících odpovědi na pokládané otázky, týkající se osob, minulých životů a událostí, jako stavba egyptských pyramid nebo existence a uspořádání Atlantidy. Tato sdělení mají informativní i osobní povahu a byla připsána 6 kontaktérům, komunikujícím se Stvořitelem a Zemí. Komunikace se Stvořitelem probíhala skrze nadlidské prostředníky, protože přímé spojení by mělo podle Vesmírných lidí za následek zničení kontaktéra (Rozhovory, 1998, s. 335). Na sdělení z tohoto okruhu navazují některá sdělení z hlavní části Rozhovorů.

Protože se jedná především o odpovědi na vedlejší otázky a osobní vyjádření, kterým se věnuje menší skupina kontaktérů, nikoliv o sdělení od vesmírných přátel, analyzovala jsem sdělení z této části jako jeden úsek textu. Ze stejného důvodu mělo kódování této části za výsledek identifikaci 8 obsažených konceptů (technika a technologie, Země, Stvořitel, vesmírní přátelé, vesmírní lidé, vesmírné bytosti, kontaktéři, síly temna), které jsem následně přičetla jako jeden výskyt ke zbytku Rozhovorů. Kontaktům v této části jsem věnovala samostatnou tabulku (viz. Tabulka 1) odděleně od sdělení v hlavní části Rozhovorů. Tabulka 3 uvádí průměrné skóre konceptů z části

věnované komunikaci se Stvořitelem. Koncept vesmírných lidí se vyskytl jako MXCI i INT, koncept Stvořitele jako MXCI a MCI, průměrné skóre však u všech zmíněných spadá do rozmezí MCI.

Kontaktující	Počet sdělení
neurčené	6
Stvořitel bez určení prostředníka	32
Stvořitel skrze prostředníka	14
Země	3

Tabulka 1: Kontaktující bytosti v S 1. – S 56.

Kontaktér	Počet sdělení
Anežka	15
Ivo Benda	26
René	10
Marek Vířazka	1
Petr Sotolář	3
Nad'a Bullová	1

Tabulka 2: Kontaktéři v S 1. – S 56.

Koncept	Skóre MCI
technika a technologie	1
vesmírní přátelé	1
stvořitel	2
vesmírné bytosti	1
kontaktéři	1
vesmírní lidé	2
země	1
síly temna	2

Tabulka 3: Průměrné MCI skóre konceptů v S 1. – S 56.

6.2 Kontaktéři, kontaktující a povaha sdělení

V analyzovaném textu jsem zaznamenala dva typy sdělení, a to osobní a informativní. Informativní sdělení jsou formálnějšího rázu a obsahují více „věcných“ informací co se způsobu života na Zemi a ostatních planetách a současného stavu věcí týče. Hlavním příjemcem

tohoto typu sdělení je I. Benda, kterého mimozemské bytosti mimo jiné informují o počtech osob, které si přečetly Rozhovory. Osobní sdělení jsou více zaměřená na osobní vztahy, soukromé záležitosti, jsou určeny konkrétnímu kontaktérovi a formou spíše familiární. Tento typ sdělení pochází především od M. Drskové a dalších nových kontaktérů. Z počtu 390 analyzovaných úseků mělo 225 informativní povahu, 129 osobní povahu, 35 bylo smíšených a 1 neurčený. Rozhovory se Stvořitelem byly smíšené.

První díl Rozhovorů (mimo sdělení S 1. – S 56., kterým se věnuji výše) obsahuje sdělení, předaná 37 kontaktérům. Z nich jsem vyloučila ty, od kterých pochází méně než 3 sdělení. Dostala jsem se tak k počtu 19 kontaktérů a přiblížila se k okruhu osob, jež si dovolím považovat za aktivní jádro tehdejší skupiny. Jejich seznam je uveden v tabulce 4 spolu s počtem přijatých sdělení. Řada sdělení byla připsána několika kontaktérům, obdobná situace panuje u kontaktujících bytostí. Přehled kontaktujících bytostí a počet jimi vyslaných sdělení udává tabulka 5. Po vynechání těch, kterým je přičítáno méně než 3 sdělení, se z počtu 55 stalo 26 aktivních kontaktujících³⁵.

Sdělení, přičítaná vesmírným bytostem, jsou především laskavé povahy, přísný tón se objevuje u varování před hrozbou, není však mířen na kontaktéry, ale na ostatní členy společnosti. Přesto, že se ve sděleních, údajně přijatých ženami-kontaktérkami, dostávají více do popředí přátelské vztahy, potvrzování statutu vyvoleného jako pozitivní a dobré osoby spíše než aktéra vnější změny a pozornost je zaměřena spíše dovnitř, na vlastní seberozvoj, pohlaví kontaktujících a kontaktérů se nijak zvláště neovlivňuje a obě se kontaktují s oběma.

³⁵ Včetně blíže neurčených „vesmírných přátel“ či „přátel z vesmíru“.

Kontakťér	Počet přijatých sdělení
neoznačené	5
Miloslava Drsková	137
Ivo Benda	134
Anežka	16
Petr Sotolář	13
Ludmila Šenková	12
Jarmila S.	11
Marek Vířazka	8
Jiří L.	8
Honza Turek	7
René K.	6
Nad'a Bullová	5
Jan Pavlík	5
Barča Vířazková	5
Lída	4
Věra Burgetová	3
Radka Nejedlá	3
Carlos Almeida	3
A.K.	3

Tabulka 4: Seznam kontakťérů podle počtu sdělení

Kontaktuující bytost	Počet vyslaných sdělení
neoznačené	41
Aštar (Šeran)	174
Ptaah	132
vesmírní přátelé	38
Orton	38
Jamahama	29
Stvořitel	15
Guetzal	13
Ebermach	12
Pleja	9
Sol-tec	8
Kohun	7
Auter	7

Ingrid	6
Aštara	5
Atari	5
Hljara	5
Karné	5
Athar	4
Semjase	4
Alex	4
Země	3
Alena	3
Anaha	3
Arton	3
Izák	3

Tabulka 5: Seznam kontaktujících bytostí podle počtu sdělení

7 Tematické okruhy a koncepty

Na základě seznámení se se systémem víry Vesmírných lidí jsem zařadila sdělení, představené Rozhovory, a v něm obsažené koncepty do pěti tematických okruhů, představených v metodologii práce. Těmi byly společnost, spiritualita, biologie, technologie a hrozba. Do okruhu „společnost“ spadalo 164 konceptů, do „spirituality“ 210, „biologie“ 67, „hrozby“ 72 a konečně nejméně konceptů do okruhu „technologie“ – 52. (viz. tabulka 6).

Tematický okruh	Počet příslušných konceptů
společnost	164
spiritualita	210
biologie	67
technologie	52
hrozba	72

Tabulka 6: Počet konceptů v tematických okruzích

7.1 Nalezené koncepty

Koncepty a představy, vyhledané v textu, jsem mírně zevšeobecnila a vytvořila tak 16 konceptů, představených níže ve 13 tabulkách. 61 analyzovaných celků žádný rozpoznatelný koncept neobsahovalo. Jednotlivá sdělení a jejich obsah jsem podle hlavního tématu rozdělila do 5 tematických okruhů.

V prvním řádku tabulky je uveden název konceptu, celkové množství jeho výskytů v rámci analyzovaného textu a skóre minimální kontraintuitivity, získané zprůměrováním průběžných hodnot ve třetím sloupci. Následující řádky udávají základní kategorii, do které lze koncept zařadit. Přenosy v rámci kategorie jsou značeny písmenem v předponě, porušení kategorie jako písmeno v příponě³⁶. Každý přenos a porušení u jednotlivého výskytu kódovaného konceptu znamenalo bod, započítaný do průběžného průměru kontraintuitivity pro danou kategorii. Množství výskytů konceptu, uvedené v prvním řádku, je počet zaznamenaný ve všech analyzovaných úsecích textu. Ne vždy se objevil dostatek informací k jednoznačnému zakódování, součet výskytů z ostatních řádků se tak nemusí shodovat.

7.1.1 Společnost

Do tematického okruhu společnosti jsem pro vzájemnou podobu zahrнула koncept vesmírných bytostí, vesmírných lidí a vesmírných přátel. Společným jmenovatelem jsou zde vztahy a zmínky o společenském uspořádání, které tyto subjekty mají. Vesmírnými bytostmi jsou myšleny inteligentní bytosti, obývající vesmír a podléhající Stvořiteli. Vesmírní lidé jsou již lidem podobné bytosti,

³⁶ Např. osoba, porušující biologická očekávání, byla značena jako osoba-B, pevný objekt s přenesenými biologickými vlastnostmi jako B-pevný objekt.

žijící ve vysoce pokročilé společnosti na různých planetách a v různých galaxiích. Z jejich řad se berou vesmírní přátelé, mimozemšťané, navazující komunikaci a vztahy s obyvateli Země a usilující o pomoc lidem, Zemi a božskému stvoření.

Vesmírné bytosti by také mohly být označeny jako „síly Světla“. Jedná se o benevolentní mimozemské existence různých podob a vlastností a duchovní bytosti. Jednou z duchovních bytostí je **Aštar Šeran**, explicitně uvedený ve 3 sděleních, a to jako INT osoba a osoba-F, schopná dotekem předávat energii. To nejsou rysy, které by byly výlučné pro koncept Aštara Šerana, ale způsob, kterým je popisován, se liší od popisu jiných vesmírných přátel natolik, že jsem jej zařadila jako vesmírnou bytost. Mezi vesmírné bytosti jsem započítala také anděly³⁷.

Převládající kategorií pro **vesmírné bytosti** je osoba s jedním porušením (viz. tabulka 7). V rámci textu jsou charakterizovány jako nadány absolutním vědomím, schopností telepatie a nadlidskou moudrostí. Některé nemají zažívací ústrojí či hmotnou formu (Rozhovory, 1998, sd. 15, 308).

Koncept	Počet výskytů	MCI skóre
vesmírné bytosti	8	1
osoba	2	0
osoba-B	3	2
osoba-F	2	1
R-životná věc	1	1
Aštar Šeran	3	0, 5
osoba	1	0
osoba-F	2	1

Tabulka 7: Vesmírné bytosti

³⁷ Celkem 2 výskyty.

U **vesmírných lidí** je implikované že se jedná o biologické, fyzické a hmatatelné lidi, na druhou stranu je ale implikovaná i jejich polohmotnost a absence tělesné podoby. Oproti vesmírným bytostem jsou konkrétnější a utvářejí společnost po lidském vzoru, ze které potom mají pocházet vesmírní přátelé. Nejvíce jsou popisováni jako lidé (61 ze 102 výskytů), obývající cizí planety, a osoby, porušující biologická očekávání (viz. tabulka 8). Jsou extrémně moudří, vyvinutí, obalení silovým polem, schopni telepatie a vysílání proudů lásky a energie, spojování s lidmi, existence mimo tělo a žijí v časoprostorových dimenzích duchovních světů. Průměrné MCI skóre je 1,5.

Koncept	Počet výskytů	MCI skóre
vesmírní lidé	102	1,5
osoba	61	0
živá bytost	1	0
osoba-B	23	2
osoba-F	5	2
osoba-BF	8	3

Tabulka 8: Vesmírní lidé

Stejně jako u vesmírných lidí spadá u **vesmírných přátel** podle popisu větší část do INT kategorie osoby. Jsou jim přiřknuty lidské rysy a vlastnosti, schopnost telepatického spojení a rozhovorů, reakce na myšlenkové signály, jsou velmi moudří, dlouhověcí a stále přítomní. Předpoklad fyzičnosti porušují průměrně jednoduchým porušením (viz. tabulka 9) v podobě schopnosti práce s energií, vysílání vibrací a proudů lásky, stálé přítomnosti a neviditelnosti. Časté se ukázalo být také porušení biologie a fyzičnosti zároveň. Obvykle hladí kontaktéra a vedou mu ruku, telepaticky komunikují a vysílají lásku nebo vibrace, sedí vedle kontaktérů a hladí je (to je časté ve sděleních

Olomoucké mírové skupinky), a celkově se jich dotýkají. Se „svými“ kontakty navazují blízké přátelské vztahy a zajímají se o jejich životy.

Koncept	Počet výskytů	MCI skóre
vesmírní přátelé	144	1,5
osoba	49	0
osoba-R	1	1
osoba-B	35	2
osoba-F	17	1
osoba-BF	28	3

Tabulka 9: Vesmírní přátelé

7.1.2 Spiritualita

Koncept **Stvořitele** se v textu objevil 123x, z toho jej ve 111 z těchto zmínek šlo jednoznačně zakódovat, a to jako osobu či prostorovou entitu. Zbylé zmínky sice přikládaly Stvořiteli důležitou roli v rámci systému víry, neposkytovaly o něm však žádné bližší informace.

Koncept	Počet výskytů	MCI skóre
Stvořitel	123	1
osoba	26	0
osoba-B	1	1
prostorová entita	2	0
Ž-prostorová entita	3	1
B-prostorová entita	2	1
F-prostorová entita	2	1
R-prostorová entita	68	1
RB-prostorová entita	3	2
RF-prostorová entita	7	2

Tabulka 10: Stvořitel

Průměrné MCI skóre konceptu Stvořitele bylo 1, jedná se tedy o MCI představu³⁸. Minimální jednotlivé dosažené skóre pro tento koncept bylo 0, maximální 3. Tabulka 10 ukazuje MCI skóre a podrobnější kódování konceptu. Stvořitel se ukázal být velmi podobný konceptu Boha v podobě, v jaké s ním pracuje Barrett (Barrett, 2008, s. 328), jako prostorová entita, přenášející vlastnosti rozumnosti a porušující jedno intuitivní očekávání. Typické vlastnosti, kterými je v rámci Rozhovorů nadán, je otcovství, schopnost doteku, interakce se světem, všudypřítomnost, vševědoucnost, láska a věčnost (Rozhovory, 1998). Stvořitel je dárce zákonů, vykonavatelem trestů, stvořitelem vesmíru, Země i lidí, láskou, světlem a garantem běhu vesmíru a světa. Po smrti se všechno vrací k němu a mrtví se stávají jeho součástí. Nejčastější kategorií, do které koncept Stvořitele spadal, je osoba, splňující intuitivní očekávání a prostorová entita obdařená rozumností (viz. tabulka 10).

Dalším explicitně křesťanským konceptem je **Ježíš Kristus**, vyskytující se v textu na 9 místech. Základní kategorií je osoba, buď jako obyčejný člověk nebo porušující biologii, fyzičnost, či obě. Jako osobu porušující biologická očekávání jej lze zařadit ve 3 případech, o 1 více než do ostatních kategorií (viz. tabulka 11). Ježíš Kristus je popisován jako syn Boží, viditelný všem, multidimenzionální bytost, připravená sestoupit ve hmotné podobě na očištěnou Zemi. Má být garantem lidského pokroku a velitelem v plánu spásy lidstva (Rozhovory, 1998, s. 224) a vtělením jak Stvořitele, tak duchovního ručitele galaxie (Rozhovory, 1998, sd. 293).

³⁸ Minimální jednotlivé dosažené skóre pro tento koncept bylo 0, maximální 3.

Koncept	Počet výskytů	MCI skóre
Ježíš Kristus	9	1
osoba	2	0
osoba-B	3	1
osoba-F	2	1
osoba-BF	2	2

Tabulka 11: Ježíš Kristus

Do okruhu spirituality jsem zařadila i koncepty vyvinutých lidí a kontaktérů. Sdílejí společné rysy a stejnou ontologickou kategorii, jedná se však o dva samostatné koncepty.

Kontaktéři jsou (v době vzniku Rozhovorů) žijící osoby, schopné navazovat telepatické spojení s nadlidskými bytostmi a přijímat od nich zprávy skrze channeling. Jedná se o osoby, potenciálně porušující předpoklady biologie, fyzičnosti či obou. Největší množství porušení nastalo u biologie, kde kontaktéři jako osoba-B vystupují ve 29 případech ze 48 (viz. tabulka 12). Za rysy, porušující biologická očekávání, považuji schopnost telepatie, fyzické změny v těle, odlišný počet šroubovic DNA, schopnost vidět a cítit vesmírné lidi a vesmírné přátele a vytvářet ve svém těle energii. Fyzičnost porušuje schopnost kontaktérů pracovat s energií, sdílet ji mezi sebou a posílat, změna vibrační a duchovní úrovně a obdaření jemnohmotným tělem, do kterého lze zvláštními technikami zasahovat. Jedná se o oproti okolní společnosti vyvinuté osoby, schopné kontaktu, astrálního cestování a práce s energií.

Koncept	Počet výskytnů	MCI skóre
kontaktéři	48	2
osoba	2	0
osoba-B	29	2
osoba-F	6	2
osoba-BF	12	2

Tabulka 12: Kontaktéři

Za schopnost telepatie a navázání spojení jsem považovala pouze akce, explicitně v Rozhovorech popsané. Nebylo-li přímo řečeno, že kontaktér je schopný spojení s vesmírnými bytostmi, kódovala jsem jej jako osobu bez přenosu i porušení. Množství porušení u biologie, fyzičnosti i obou se průměrně pohybuje u čísla 2, přítomnost popisu kontaktérů jako INT osoby však při zprůměrování posunuje skóre MCI na 1,5. Vzhledem k tomu, že se jedná jen o dva výskyty, považuji za odpovídající průměrné skóre hodnotu 2.

Vyvinutí lidé je označení, použité primárně pro osoby z budoucnosti, vývojově předstihující současné lidi. Mají sice podobné schopnosti a vlastnosti jako kontaktéři, schopnost telepatického spojení s vesmírnými bytostmi je jen jedna z nich. Průměrné MCI skóre jsem z 1,25 zaokrouhlila na 1,5. Nejvíce popisů (16 z celkových 37) vyvinutých lidí odpovídá kategorii osoby, porušující biologická očekávání (viz. tabulka 12). Vyvinutí lidé jsou nadáni schopností telepatické komunikace, oproti člověku prošli vývojovými změnami, jsou velmi dlouhověcí, výrazně vyšší, mají otevřené čakry a různí se počtem šroubovic DNA. Podléhají karmickému zákonu a reinkarnaci. Fyzičnost porušují úrovní vibrací, schopností práce s energií a jejího vysílání. Jsou popsáni jako polohmotní, což umožní jejich vyzvednutí na evakuační loď, a mohou cestovat vesmírem.

Koncept	Počet výskytů	MCI skóre
vyvinutí lidé	37	1,5
osoba	5	0
osoba-B	16	2
osoba-F	5	1
osoba-BF	11	2

Tabulka 13: Vyvinutí lidé

7.1.3 Biologie

Tematický okruh biologie zahrnuje koncepty vesmíru, přírody, planet a Země. Vesmír, příroda a planety se jako koncepty objevily jen ojedinele, **vesmír** splňuje podmínky pro zařazení do kategorie prostorové entity, příroda odpovídala popisu obvyklému pro pevný objekt, planety jsou pak popisovány jako pevný objekt, případně pevný objekt obdařený životností (viz. tabulka 14, 15, 16). Přenos fyzičnosti v rámci vesmíru zapříčinil jeho popis jako sestávajícího z úrovní, průměrné MCI skóre konceptu je ale 0. **Příroda** může být očištěna od hrubých vibrací, porušení fyzičnosti pevného objektu tak kvůli nízkému počtu výskytů vede k MCI skóre 0,5. Považovala bych ji však za intuitivní koncept. Skóre 0,5 u planet, popsanych jako životné, naopak považuji za bližší MCI než INT představě.

Koncept	Počet výskytů	MCI skóre
vesmír	4	0
prostorová entita	3	0
F-prostorová entita	1	1

Tabulka 14: Vesmír

Koncept	Počet výskytů	MCI skóre
příroda	2	0,5
pevný objekt	1	0
pevný objekt-F	1	1

Tabulka 15: Příroda

Koncept	Počet výskytů	MCI skóre
planeta/planety	4	0,5
pevný objekt	2	0
Ž-pevný objekt	2	1

Tabulka 16: Planety

Koncept **Země** spadá jak do tematického okruhu biologie, tak spirituality. Na jednu stranu se jedná o planetu, na stranu druhou je však „matičkou Zemí“, rozumnou a laskavou, milující své „děti“. Tento pohled na planetu má nejspíš kořeny v New Age a pojetí Země jako moudré a benevolentní Gaiy (Lužný, 2004, s. 82, Vojtíšek, 2004, s. 297). Text Rozhovorů o Zemi mluví jako o pevném objektu i živé věci, které přísluší MCI skóre 1 (viz. tabulka 17). Jako pevného objektu, porušujícího fyzičnost, se Země dotýkají a ovlivňují ji jemné a hrubé vibrace. Jako R-živá věc a Ž-pevný objekt je Země schopná vnímat bolest, bouřit se proti špatnému zacházení a sama sebe čistit. Jako pevný objekt nadaný rozumem má vnitřní život a emoce a ekologické katastrofy jsou její vědomá obrana.

Koncept	Počet výskytů	MCI skóre
Země	15	1
R-pevný objekt	2	1
Ž-pevný objekt	4	1
pevný objekt-F	1	1
R-živá věc	2	1

Tabulka 17: Země

7.1.4 Technologie

Technika a technologie je spíše kategorie konceptů než jedna ucelená představa. Zařadila jsem do ní rovněž vesmírné stanice a laboratoře, které se sice v analyzovaných úsecích textu objevují a jsou popisovány, nijak však neporušují kategorii pevných objektů. Jejich umístění ve vesmíru a vybavení vysoce pokročilou technologií není

v rozporu s intuitivními očekáváními, kladenými na vědecké laboratoře a vesmírné stanice. Technika a technologie zahrnuje zbraně, přístroje, obrazovky, faxy, děla a domácí i profesní vybavení vesmírných lidí a přátel. Převládá popis jako pevných objektů, vyskytují se však i jako pevné objekty, porušující očekávání fyzičnosti (viz. tabulka 18). Zpravidla se jedná o jednoduché porušení, vyvolané schopností pracovat s energií či vibracemi, vysílat energetické paprsky a signály a transformovat vibrace.

Koncept	Počet výskytů	MCI skóre
technika a technologie	22	1
pevný objekt	15	0
pevný objekt-F	7	1
vesmírné stanice, laboratoře	6	0
pevný objekt	6	0

Tabulka 18: Technika a technologie

Vesmírné lodě jsem zařadila jako samostatný koncept. Jsou zmiňovány a popisovány 69x, z toho pouze 9 popisů poukazuje na jejich kontraintuitivní vlastnosti (viz. tabulka 19). Nejvyšší průběžné MCI pro vesmírnou loď bylo 2, nejnižší opět 0. Jedná se o pevný objekt, porušující předpoklad fyzičnosti. Lodě, stejně jako některé jiné technologické výdobytky, pracují s energií a vibracemi, vysílají energetické vlny a paprsky, cestují časem a prostorem a na svých palubách mají přepólovat lidské pasažéry a přeměnit je na polohmotné.

Koncept	Počet výskytů	MCI skóre
vesmírné lodě	69	0
pevný objekt	60	0
pevný objekt-F	9	1

Tabulka 19: Vesmírné lodě

7.1.5 Hrozba

Téma hrozby nabývá v Rozhovorech obrysů v rámci varování před katastrofou a jejími příčinami. Ničení Země a ovládání a zotročování lidstva jsou důsledky působení negativity a hrubých vibrací. S těmi pracují **síly Temna**, kategorizovatelné jako osoba či prostorová entita (viz. tabulka 20). Jako sílu Temna jsem počítala i Lucifera, který se objevil jen na jednom místě Rozhovorů jako R-prostorová entita, nijak výrazně však nevybočoval oproti ostatním informacím podaným o silách Temna.

Jsou jim přiřknuty podobné vlastnosti jako vesmírným bytostem a vesmírným přátelům – schopnosti telepatického spojení a předávání zpráv a obrazů, cestování časoprostorem, práce s energií a vysílání vibrací a nepozorovaná přítomnost. Mimo to jsou schopny vysávat a vydávat energii, živit se hrubými vibracemi, ovládat lidstvo a lze jim ublížit pozitivní myšlenkou. I když se jedná o řadu konstraintuitivních rysů, po zprůměrování vykazují síly temna skóre 1. Síly Temna sestávají z více mimozemských druhů, využívajících pokročilou technologii a nadpřirozené schopnosti k udržení lidstva v otroctví. Ač je se jménem Vesmírných lidí silně spjatá představa mimozemské rasy ještírků, není jí v rámci Rozhovorů věnována výraznější pozornost.

Koncept	Počet výskytů	MCI skóre
síly Temna	56	1
osoba	26	0
osoba-B	16	1
osoba-F	7	1
osoba-BF	2	2
R-prostorová entita	1	1
RF-prostorová entita	1	2
Ž-prostorová entita	3	1

Tabulka 20: Síly Temna

7.2 Zhodnocení

Koncept	Nejčastější kategorie	Průměrné MCI skóre
kontaktéři	osoba-B	2
vyvinutí lidé	osoba-B	1,5
vesmírní lidé	osoba-B	1,5
vesmírní přátelé	osoba-B, F	1,5
stvořitel	R-prostorová entita	1
Ježíš Kristus	osoba-B, F	1
Země	Ž-pevný objekt	1
vesmírné bytosti	osoba-B	1
síly temna	osoba-B	1
technika a technologie	pevný objekt	0,5
příroda	pevný objekt	0,5
planeta/planety	pevný objekt	0,5
vesmírné lodě	pevný objekt	0
vesmír	prostorová entita	0

Tabulka 21: Přehled výsledných konceptů

Navzdory mým vstupním očekáváním o vysoké míře kontraintuitivity se většina konceptů, obsažených v Rozhovorech, ukázala být pouze minimálně kontraintuitivní. Po zhodnocení všech Rozhovory poskytnutých popisů a z nich vyplývajících průběžných skóre MCI zkoumaných konceptů jsem dopěla k hodnotám mezi 0-2 (viz. tabulka 21). V důsledku výpočtu průměrů se v mé kvantifikaci objevují půlbodky, kvantifikované skóre 0,5 již považuji za MCI koncept, i když slabý. Představy, obsažené ve sděleních Vesmírných lidí, zaujímají kognitivní optimum a i přes množství informací o nich poskytnutých nejsou přehnaně komplikované či bizarní. Považuji však za nutné poznamenat, že ačkoliv jednotlivé koncepty jsou v průměru jen minimálně kontraintuitivní, jejich množství v rámci textu je vysoké, vyskytují se často a ne všechny jejich popisy

jsou vzájemně konzistentní³⁹. Učení Vesmírných lidí, představené v Rozhovorech, je tedy nasycené velkým množstvím MCI, samostatně kognitivně nenáročných, systém víry se však potřebuje šířit jako jejich kompilát.

8 Učení vesmírných lidí

Pro interpretaci konceptů je třeba zasadit je do zpět do kontextu, ze kterého vycházejí. Systém víry Vesmírných lidí vychází z velké části z náboženské ufologie, jež se nejčastěji setkává s vlivy psychotroniky, spiritismu, New Age a rovněž křesťanství. Vliv měl také channeling, metoda komunikace s duchovními bytostmi. *„Takovými bytostmi mohou být andělé, Ježíš Kristus, Buddha, různé astrální bytosti nebo duchové.“* (Schlichtsová, 2020). *„Vyznavači mimozemských civilizací vycházejí z přesvědčení, že lidstvo je pozorováno technologicky vyspělejšími (nad-lidskými, nad-pozemskými) civilizacemi, které lidstvo buď ohrožují, nebo se snaží lidstvu, resp. část lidstva, která je s nimi v kontaktu, pomoci.“* (Lužný, 2004, s. 51). Pro hnutí okolo I. Bendy jsou těmito bytostmi „vesmírní lidé“, pokročilé společnosti z řady cizích planet, nacházejících se ve vyšších vrstvách vesmíru, pověřeni Stvořitelem k dohlížení nad Zemí a lidskou společností. Přidávají se prvky neortodoxního křesťanství, vliv českého prostředí je patrný v přítomnosti odporu vůči institucím a antiklerikálních obsahů. Jména některých vesmírných přátel nezapřou cizí inspiraci. Ptaah je jméno egyptského boha, Semjase je patrně přejatá ze zkušeností „Billyho“

³⁹ Koncept Stvořitele například v některých sděleních nerozporuje domněnce, že se jedná o velmi mocnou osobu, rozdávající pokyny podřízeným. V jiném sdělení je však popsán jako čistá láska či stvořitel vesmíru.

Meiera, o kterém vesmírní přátelé na několika místech mluví (Rozhovory, 1998, sd. 83, 96, 108, 217, 243, 284) a potvrzují jejich setkání.

Vesmírní lidé, kteří chtějí lidstvu pomoci a dostat ho na vyšší úroveň vibrací, jsou vysoce technologicky, znalostně, vědecky a spirituálně vyvinutí. Osobní růst a práce na vlastním vývoji vede k vývoji společnosti a tato změna vede k záchraně planety, která katastrofami reaguje na využívání, ničení a zatížení negativní energií. Rozhovory s nimi obsahují mírově zprávy, návody, popis společnosti, nabádání k lásce a k lásce ke Stvořiteli.

8.1 Svět, člověk

Z pohledu Vesmírných lidí vesmír sestává ze 12 dimenzí, rozdělených podle míry duchovní vyspělosti (Rozhovory, 1998, sd. 115), existují tedy bytosti z pozitivních i negativních dimenzí, do kterých se rodí na základě svých minulých činů. Duše se pohybují mezi dimenzemi s konečným cílem dosažení vysvobození a splynutí se Stvořitelem. V tom jim brání síly Temna, šířící negativní emoce, snižující možnost vývoje správným směrem a pokoušející se o ovládnutí lidstva. Proti nim stojí síly Světla, spolupracující se Stvořitelem, bytosti na vyšší úrovni vývoje, které se snaží lidstvu pomoci k vývoji dobrým směrem. Každý vesmír má vlastního stvořitele, nad těmi však stojí prvotní, nejvyšší Stvořitel (Rozhovory, 1998, s. 4). *„Učení Vesmírných lidí vyjadřuje nedůvěru vůči současnému směřování západní civilizace, obavu z technického pokroku, který je podle jejich názoru jednostranně orientován na materiální rozvoj a omezuje duchovní stránku života. Rozpory současné společnosti, tedy pozemské problémy, jsou popisovány jako výraz kosmického boje (války) sil dobra a zla.“* (Lužný, 2004, s. 53) Přístup Vesmírných lidí k okolní společnosti a světu obecně je kritický, odmítají je jako sféru

pod vlivem sil Temna, současně je však jejich pohled „plný optimismu, protože jsou přesvědčeni, že není jiné cesty než definitivní vítězství Sil světla. Z tohoto pohledu není jejich eschatologie apokalyptická.“ (Lužný, 2004, s.60).

S příchodem věku Vodnáře vstupuje Země do fotonového pásu Galaxie a příliv jemnovibrační energie z Centrálního Slunce umožňuje jejím obyvatelům vyvléci se z vlivu Sil temna a spojit se s multidimenzionálními bytostmi, které lidi oslovují a touží se s nimi spojit. Vesmírní lidé se nacházejí v kontaktérovi samotném a ten s nimi může navázat kontakt (Rozhovory, 1998, s. 5).

V nauce Vesmírných lidí je lidstvo výsledkem experimentů Stvořitele, který se snažil o hlubší sebepoznání. Hrubovibračními fyzickými těly pak lidstvo obdařily síly Temna, usilující o jeho ovládnutí. *„Člověk, jako individuální jedinec i jako součást společnosti, je podle Bendy a jeho následovníků neustále manipulován a žije v uměle vytvořeném sociálním systému, který potlačuje jeho původní podstatu. Benda tak vyjadřuje názor či pocit mnoha lidí kteří se z nějakého důvodu nemohou anebo nechťejí identifikovat s panujícím sociokulturním systémem a cítí se v něm nesvobodní.“* (Lužný, 2004, s. 57). Moc a destruktivní dopad na člověka je však místo reálné vlády a politiky přiřknut působení nadpozemských sil, ovládajících svět a život v něm. Mocné osobnosti a vlády se tak buď stávají přímo negativními bytostmi, nebo jsou s nimi alespoň v kontraktu, jako například hlava USA nebo SSSR. Ve výkladu světa optikou Vesmírných lidí má své místo negativní postoj vůči politickým systémům a vládě a antiklerikalismus – systém a církevní instituce jsou výtvozem sil Temna (Rozhovory, 1998, sd. 375, 18) a ovládání lidstva probíhá právě skrze instituce a technologie, nástrojem útlaku jsou i média, šířící záměrné dezinformace (Lužný,

2004, s. 56, 54). „V perspektivě Vesmírných lidí je (...) lidstvo ovládáno negativními silami a cílem láskyplných vesmírných bytostí je přivést lidstvo ke svobodě a poznání, tedy k převibrovaní.“ (Lužný, 2004, s. 54). Negativní vztah k církevním institucím je zapříčiněn českým historickým vývojem a v době sepsání Rozhovorů ještě vcelku čerstvým pádem komunistického režimu a uvolněním. Po roce 1989 nedošlo k náboženskému oživení v tradičním smyslu, utvořil se prostor pro hledání alternativ tradičního náboženství a došlo ke vstupu zahraničních vlivů. Hledání individuálního vyjádření a personalizované formy víry vedlo k odklonu věřících směrem k novým náboženským hnutím a proudu New Age (Lužný, 1994, 1998, Vojtíšek, 2004). Narativ záměrného udržování lidstva v nevědomosti působením sil Temna skrze církevní instituce tedy pramení jak v New Age, tak v reakci na dlouhodobý stav státu a podobu veřejného, institucionalizovaného náboženství hlavního proudu.

8.2 Úloha Čechů

Češi nejsou v případě Vesmírných lidí přímo vyvolený národ, hodně toho ale vytrpěli od špatných politiků, církve a komunistického režimu. Vesmírní lidé „[s]oučasné období kapitalismu v Čechách hodnotí jako kroky zpátky. Tím ale neříkají, že ‚socialismus‘ byl v pořádku“ (Rozhovory, 1998, s. 4), přestože se společnost vesmírných přátel svým popisem socialistickému uspořádání blíží. Stejně jako vesmírní lidé i Česko rozvíjí do jisté míry komunistický systém (např. bezplatné zdravotnictví, rozdělování produktů v obchodech), navrhnutý impulsy od benevolentních mimozemšťanů, kteří podobným způsobem žijí také. Přešlo však ke kapitalismu a připojilo se k technologií ovládaným státům (Rozhovory, 1998, sd. 104).

V Rozhovorech je Česká republika často nazývána jako „naše malá česká země“ (Rozhovory, 1998, s. 3, sd. 51, 95, 139, 144), její občané jsou však zvědaví a je hybatelem změny (Rozhovory 121, 131). Podle velitele flotily Karného *„[j]e vidět, že tady se vždy dělo něco pokrokového, a že tyto země české byly důležitým hybatelem dějin Evropy a celé planety Země.“* (Rozhovory, 1998, sd. 139). Mimo to jsou Češi údajně vnímavější, vhodnější k duchovnímu rozvoji a mírumilovnější než ostatní národy. Produkují také kulturu, která se vesmírným lidem líbí a šíří ji ve vlastní společnosti. Takovým lidským přínosem jsou například večerníčky, pohádky, filmy a pozitivní hudba (Rozhovory, 1998, s. 4, sd. 24, 29, 102, 106, 150).

8.3 Dichotomie dobra a zla

Vesmír je odvěkým bojištěm mezi silami zla a dobra, kdy dobro ve výsledku zvítězí. O planetu Zemi svádějí boj negativní a pozitivní bytosti. Negativní mimozemšťané, síly Temna, sestávají z více druhů. K mimozemským rasám vesmírní přátelé řekli, že *„ti, co je máte většinou s těma většíma očima, to jsou ti darebové, a my jsme lidi jako vy“* (Rozhovory, 1998, sd. 47), podoba sil Temna však v Rozhovorech není příliš rozvedena. V podobném experimentu, v jakém Stvořitel stvořil lidstvo, stvořili pro lidstvo hmotná těla *„a teď se pokoušejí prostřednictvím čipových systémů, mobilní komunikace, platebních karet a nadvlády peněz připravit lidi o zbytky svobodné vůle a učinit z nich snadno ovladatelné loutky.“* (Vojtíšek, 2004, s. 281). K těmto účelům používají očipování lidí skrze očkování, občanské a řidičské průkazy a platební karty a tvoří databázi všech lidí na planetě a tím pádem moc nad nimi. Síly temna skrze pseudoinformační kanály a náboženství vnutily lidem myšlenku, že to ony jsou jeho stvořiteli, pravdou je ale to, že Síly

temna samy zapomněly na vlastního Stvořitele (Rozhovory, 1998, s. 4).

Lidé jsou silami Temna udržováni v nevědomosti a jsou jim předkládány zprávy a ideály, snižující úroveň jejich vibrací. Okolo každého člověka existuje jakési „protopouzdro“, ze kterého vede komunikační kanál, spojující jedince se Stvořitelem. Negativně působící síly tento kanál ale používají k ovládnutí lidí. Jednotlivá pouzdra spojuje pseudoinformační síť, šířící programy a odčerpávající energii. Pokud na sobě jedinec začne duchovně pracovat, je schopný šířit okolo sebe pozitivní energii, rozbít své pouzdro a dosáhnout osvětlení. Bodem osvětlení je přechod jedince z hrubohmotné energie na jemnohmotnou. To ho jednak přibližuje Pravému stvoření, ale také usnadňuje jeho spojení s pozitivními mimozemskými bytostmi, umožňuje vstup do řad osob způsobilých k evakuaci a ohrožuje práci sil Temna. (Lužný, 2004, s. 54). K finální přeměně dojde na palubách evakuačních lodí, na které mohou nastoupit dostatečně pokročilí vyvinutí lidé (Rozhovory, 1998, sd. 226) a nastoupit cestu k správnému životu a Stvořiteli.

Na straně dobra stojí síly Světla, pozitivní vesmírné bytosti a vesmírní lidé, pracující pro Stvořitele. Jsou nadáni nadpozemskou moudrostí a znalostmi, které se snaží prostřednictvím vyvolených jedinců předat lidstvu a napomoci mu ve vývoji. K tomu využívají telepatické spojení s kontaktéry a channeling. Vesmírné lidi může kontaktér vycítit sám v sobě a „[k]e komunikaci [s nimi] není třeba žádných peněz, žádné překlady z cizího jazyka, pro **osobní setkání** není nutné povolení z úřadů. Jediné co je třeba je upřímná touha, láska a pokora, klidný spořádaný život.“ (Rozhovory, 1998, s. 5).

Tyto bytosti pocházejí z více planet v duchovně vyspělejších dimenzích a jejich společnost je až utopická. Nejen že nemá instituci církve, války, nemoci a nepoužívá peníze, ale o všechny její členy je postaráno, přispívají společnosti, vzdělávají se a všechny domácnosti jsou dostatečně vybaveny, ale pracují jen dvě hodiny denně. Zbytek času tráví užitečnou činností a prací sami na sobě. Popis této vesmírné společnosti má sloužit jako ideální model té pozemské. Stejně jako se lidská společnost má přiblížit té nadlidské, má se život jednotlivců přiblížit způsobu života a pozitivnímu vibračnímu stavu vesmírných lidí.

8.4 Desatero

Podmínky pro spojení s vesmírnými lidmi jsou dány ve formě desatera, jehož dodržování podmiňuje jak kontakty s vyššími bytostmi, tak pozitivní myšlení a dobrý způsob života, vedoucí ke zlepšení sebe sama, vymanění z vlivu sil Temna, pseudoinformační sítě a ovládání a konečnému vysvobození skrze zvýšení vibrační frekvence a dosažení vyšší úrovně bytí.

„1. Žít láskyplným, harmonickým a duchovně – citově založeným, spořádaným životem. Milovat svého Stvořitele Prvotního všeho a všech, svého Ducha i své fyzické tělo, tím také milujete svého Stvořitele, neboť vy jste jeho součástí. Nepít nadměrně alkohol, nejlépe vůbec, kuřáci omezit cigarety, nejlépe vůbec. Odpustit bližním a sobě.“ „2. Milovat ostatní lidské bytosti, i ty, které vám ubližují, neboť oni dělají jen to, co umí.“ „3. Milovat všechna ostatní Stvoření, živá i neživá, tj. přírodu, rostliny, zvířata, i planetu Zemi, která je vyšší bytostí nežli my sami.“ „4. Omezit požívání masa na minimum, nejlépe vůbec.“ „5. Zlikvidovat – zničit negativní literaturu, tj. knihy a časopisy o válkách, erotice a negativních mimozemšťanech (UFO – únosy, zřícení lodí apod.) – zářiče hrubovibračních energií.“ „6. Nečíst

negativní knihy a časopisy, nesledovat negativní filmy, je dobré ignorovat politiku, neboť je plná hrubých vibrací.“ „7. Nemít přebytný majetek (2 a více domů pro sebe, 2 a více aut pro sebe atp.).“8. Pomáhat lidem v nouzi dle vlastních možností.“ „9. Pracovat alespoň minimálně pro lidi ve věci šíření informací o Přátelích z Vesmíru, a to mírným, nevnučujícím postupem.“ „10. Neubližovat jiným stvořením.“ (Rozhovory, 1998, s. 7)

Na této citaci můžeme vidět, že Vesmírní lidé přikládají lásce, nenásilí, ekologii, lásce k Stvořiteli a celkové pozitivitě významnou roli. Dobrý život neslouží jen prospěchu jednotlivce, ale obecnému lidskému pokroku a společnosti jako celku.

Sdělení od vesmírných bytostí mohou v systému víry Vesmírných lidí přijímat pouze vyvolené osoby, splňující stanovené podmínky, očištěné od negativity a hrubých vibrací a žijící dobrým způsobem života, v lásce ke Stvořiteli (Rozhovory, 1998). Přijímání těchto sdělení podle textu probíhalo channelingem, se zprávami a obrazy předávanými telepaticky, a to jak od komunikujících bytostí kontaktérům, tak naopak⁴⁰. Kontaktéři se od „obyčejných“ lidí mají lišit svou schopností komunikace a channelingu a jsou popisováni jako postupně zvyšující svou vibrační úroveň na jemné vibrace. Proběhnout u nich měly i tělesné změny v podobě úpravy počtu šroubovic DNA (Rozhovory, 1998, sd. 281, 294, 308, 338) a měli se přibližovat ke stavu vyvinutých lidí, oproštěných od hrubých vibrací, tělesně, mentálně i spirituálně pokročilých a připravených k úspěšné evakuaci⁴¹. Ve sděleních je přítomný status vyvoleného, kontaktéři

⁴⁰ M. Drsková měla v řadě případů posílat vesmírným přátelům hudbu, básně, modlitby a vjemy (např. Rozhovory, 1998, sd. 102, 140)

⁴¹ V rámci své práce jsem i přes podobnosti mezi kontaktéry a vyvinutými lidmi rozlišovala. Koncept vyvinutého člověka byl pro mou analýzu podmíněn jeho schopností přechodu na vyšší úroveň, porušením biologických očekávání a/nebo

měli s kontaktujícími i Stvořitelem mít osobní, přátelské vztahy a často od nich dostávat osobní rady, povzbuzení a pochvaly. Obzvlášť zdůrazňovaný byl status vyvoleného kromě M. drskové i u I. Bendy, opakovaně chváleného za rozšiřování Rozhovorů a poselství vesmírných přátel na Zemi a jeho významnou roli v plánu spásy lidstva (Rozhovory, 1998, např. sd. 52, 86, 96, 153, 294).

8.5 Náboženské aspekty

V systému víry Vesmírných lidí připadá důležité místo kromě mimozemských bytostí Zemi, se kterou kontaktéři telepaticky komunikují a Bohu v podobě Stvořitele. Zdrojem představ je kromě náboženské ufologie i interpretace Bible a křesťanské směry, odmítají nicméně instituci církve. „Existuje mnoho vesmírů, každý tento vesmír má svého stvořitele, a nad nimi existuje ještě Stvořitel prvotní, Stvořitel nejvyšší, Bůh – Duch.“ (Rozhovory, 1998, s. 4). Ten přijal hmotnou podobu a sestoupil na Zemi v podobě Ježíše. Jeho druhý příchod má nastat na znovuobrozené Zemi, v páté dimenzi⁴². Koncept Stvořitele, představený v Rozhovorech, je velmi podobný křesťanskému Bohu a dokonce je i jako Otec a Bůh – Duch označován, bytosti, předávající sdělení, však kladou důraz na jeho roli jako lásky, světla, otce Ježíše i lidstva a stvořitele vesmíru, nezávislou na učení křesťanské církve.

Na božství Ježíše se Vesmírní lidé shodují s tradičním křesťanstvím, *„nechápu ho ale jako spasitele, nýbrž ‚jen‘ jako vzor své duchovní cesty“* (Vojtíšek, 2010, s. 53). Ježíš svým životem a následnou smrtí poskytl

očekávání o fyzičnosti, kdežto koncept kontaktéra byl podmíněn jeho schopností channelingu a stavem již existující osoby.

⁴² Tuto představu uchovala i J. Kyslíková, která se má podle své verze učení v páté dimenzi s Ježíšem setkat a mít s ním rodinu.

lidem prostředky ke zrušení negativního stavu. Prvotní Stvořitel vzal pseudotvůrcům jedno ze zfabrikovaných těl, aby pomocí něj mohl přicházet ke všem bytostem jako jeden z nich a viděl a prožil jejich život. Ježíš Kristus v sobě změnil všechno z pseudoživota na pozitivní život a tím lidem umožnil, aby mohli udělat totéž a až přijde čas přejít do pozitivního stavu.

Mezi náboženské aspekty lze zařadit také představu o věčném souboji dobra a zla, kterou už zmiňuji výše. Z náboženské ufologie si vesmírní lidé berou přesvědčení o existenci pokročilých benevolentních mimozemských bytostí a channeling jako techniku komunikace s nimi.

8.6 Ekologické aspekty

Zaměření na interakci lidstva a planety, přírody či životního prostředí je v nových náboženských hnutích běžné a typické pro pohanské skupiny a proud New Age (Barker, 2020, s. 77, 91). Je v moci lidstva zlepšit postoj k přírodě a čerpání zdrojů a v moci jedince pracovat na zlepšení sebe sama a skrze vlastní seberozvoj přispět k rozvoji lidstva a lidské společnosti jako celku. Tento rozvoj může být také v zájmu duchovně vyšších bytostí, které se k němu snaží lidem (ať již všem, nebo jen vybraným jedincům) dopomoci. Častým motivem je hrozící katastrofa a následky škodlivé lidské činnosti.

Ekologická katastrofa, způsobená dlouhodobým vyčerpáváním Země, je důležitým tématem i pro Vesmírné lidi. Země byla původně důležitým střediskem, o které však byly sváděny boje, až se jí před 300 000 let zmocnily negativní bytosti, které ji a ji obývající osob využívají jako zdroj energie (Lužný, 2004, s. 54). Zaslepení negativními vlivy a touha po zisku vedla lidi k vyčerpávání přírodních zdrojů a ubližování planetě, které nezbyvá nic jiného než

pro svou vlastní ochranu vyvolávat povodně, zemětřesení, požáry a další katastrofy. Důležitým motivem je také technologické ovládání (Lužný, 2004, s. 56), kapitalismus a touha po zisku jako opak správného a uvědomělého způsobu života a nutnost správného využívání vědeckých poznatků a technologií. Stav současného světa je kritický a proto přichází doba zlomu a krizové situace, mezi které patří i ekologická katastrofa (Lužný, 2004, s. 57). Vedle klíčové strategické úlohy země je však zdůrazňována i její úloha matky a živitelky, živého organismu nebo pevného objektu nadaného rozumem, emocemi, schopností vnímání a rozhodování. Koncept Země se v tomto ohledu shoduje s představou planety podle J. Lovelockovy hypotézy Gaia. Podle té je Země superorganismus, komplexní systém, schopný autoregulace (Vojtíšek, 2004, s. 297). V systému víry Vesmírných lidí se k představě živé Země přidal ekologický apel a pohled New Age, soustředící se na místo člověka ve světě (Lužný, 2004, s. 82).

Planeta země je již „vyčerpaná a rezignovala ve své snaze usměrňovat dosavadní, evidentně negativní vývoj lidstva. přestože stále horoucně miluje své děti, tedy lidstvo, zdá se, že její trpělivost skončila a ve snaze o sebezáchovu a podle principů nejvyššího Stvořitele se rozhodla k radikálnímu kroku – eliminovat zdroj svého ohrožení“ (Lužný, 2004, s. 57), který se stále nepoučil. Očištění Země bylo schváleno Stvořitelem, který má na starosti Zemi i všechny vesmírné bytosti. Vesmírní přátelé o tomto nebezpečí vědí a lidstvo varují skrze kontaktéry. Zničení Země je podmínkou její obnovy (Rozhovory, 1998, sd. 135, 225, S 34.), má se uzdravit a převibrovat do páté dimenze, aby mohla být přijata do Kosmické konfederace Sil světla (Vojtíšek, 2004, s. 281)

Pro případ tohoto zlomového bodu je na oběžné dráze Země připravena evakuační flotila, která má na své paluby nabrat dostatečně duchovně vyvinuté jedince. Po půl roce se střídají flotily velitelů Aštara Šerana a Ptaaha. Aby věřící mohli být vyzvednuti na palubu vesmírných lodí, musejí mít odpovídající vibrační frekvenci, oprostit se od negativní zátěže a hrubých vibrací, způsobených vlivem sil Temna. Musejí dodržovat desatero (Rozhovory, 1998, s. 7), vyhýbat se negativnímu konání a myšlení, poslouchat rady mimozemských přátel, duchovně se rozvíjet a žít dobrým způsobem života. *„Z konečného očistného procesu bude vyňata jen asi pětina lidstva – především to budou nezkažené malé děti a z dospělých ti, kdo mají jemné vibrace.“* (Vojtíšek, 2004, s. 281) Většinu z osob, způsobilých k evakuaci, mají tvořit ženy, děti a mladí lidé do 18 let, protože jsou čistší, otevřenější a méně zapojení do ovládacích programů sil Temna (Kotrč, 1999, s. 12). Evakuované osoby budou převezeny na jinou vhodnou planetu ve vyšší úrovni vesmíru a po obnově a uzdravení Země vráceni na původní planetu, kde se dočkají druhého příchodu Ježíše Krista – Stvořitele.

8.7 Revize učení Vesmírných lidí

V poslední letech došlo ze strany I. Bendy k revizi učení. Veřejná přednáška z roku 2019 je dobrým příkladem toho, že k tomu, aby náboženská skupina zůstala aktuální, atraktivní pro věřící a působila na nové členy, je potřeba změny. *„Zpočátku směřoval Benda svá očekávání k hrozcí apokalypse na Zemi a evakuaci vybraných osob vesmírnými lidmi na vzdálené planety, postupem času se však v jeho uvažování začaly více objevovat prvky západního esoterismu a křesťanské mystiky. V současnosti klade důraz zejména na osobní transformaci, v níž má zásadní roli zejména stravování podle makrobiotických*

principů.“ (Schlichtsová, 2020). I. Benda vystoupil po dlouhém období neaktivity 29. 10. 2019 v pražském klubu Eccentric a změnil svou rétoriku od aktivní role vesmírných přátel směrem k prostému apelu na dobrý a zdravý způsob života. *„Do popředí se oproti dřívějším vystoupením dostal akcent na zdravou výživu, vztah člověka k půdě a jeho životnímu prostředí a jeho vlastní odpovědnost za život v kombinaci s utopickými představami o možném budoucím uspořádání života na planetě Zemi“* (Schlichtsová, 2019.) Vypuštěno bylo téma čipové totality, nutnosti evakuace a hrozícího konce světa, souboje dobra a zla a mileniálních očekávání vůbec (Schlichtsová, 2019). Pro udržení existence skupiny je třeba, aby reflektovala současná témata a stav společnosti a držela s ní krok a to i za cenu úprav učení. Prvky, atraktivní pro potenciální konvertity či členy skupiny, se proměňují v závislosti na okolí, individuálních i veřejných potřebách a náladách ve společnosti. Proto pružnost a schopnost přizpůsobení zvyšuje šance na udržení skupiny. Povaha hnutí, charakteristického osobními vztahy k transcendentnu, dobrovolnou účastí na aktivitě skupiny a veřejnými přednáškami a setkáními, vyžaduje, aby obsah přednášek působil na soudobé publikum.

Větší význam než kvantifikovatelný potenciál zapamatovatelnosti, uchovatelnosti a reprodukce (nejen) náboženských konceptů hraje jejich kontextuální zasazení a okolní koncepty a představy, napomáhající jejich zapamatování a zpětnému vybavení (Upal, 2010, Sperber, 1985). Ve své práci dospívám k zjištění, že prvky v systému víry Vesmírných lidí jsou minimálně kontrain intuitivní a tedy nadány velkým potenciálem pro zapamatování a šíření, nemohu však spolehlivě vyhodnotit relativní důležitost zastoupených témat, prvků a konceptů pro angažované věřící.

9 Diskuze

Ve své práci jsem se zaměřila na mapování náboženských představ hnutí Vesmírných lidí, obsažených v prvním díle *Rozhovorů s poučením od mých přátel z vesmíru*. Text jsem rozdělila na 390 úseků, ve kterých jsem vyhledávala zastoupené koncepty a na základě k nim podaných informací a popisů tyto koncepty kódovala za účelem zjištění míry jejich kontraintuitivity. Má metodologie se inspirovala článkem J.L. Barretta *Coding and Quantifying Religious Ideas* (Barrett, 2008). Od jednotlivých konceptů jsem očekávala vysokou míru kontraintuitivity a předpokládala jsem, že učení Vesmírných lidí obsahuje množství MXCI konceptů, které snížily jeho přitažlivost pro věřící. Za pomoci teorie MCI odpovídám na otázku „které prvky v náboženských představách Vesmírných lidí z pohledu teorie minimální kontraintuitivity snižují a naopak zvyšují jejich přitažlivost pro věřící?“

Předpoklad silného porušení základních ontologických kategorií konceptů se nepotvrdil. Z výsledků vidíme, že průměrné kvantitativní skóre analyzovaných konceptů se pohybuje mez 0 a 2, v případě popisů vesmíru a vesmírných lodí se jedná o koncepty v průměru INT. Zbylých 13 konceptů lze považovat za v průměru minimálně kontraintuitivní. Koncepty, jejichž MCI skóre má hodnotu 0, 5, považuji také za minimálně kontraintuitivní. Povaha těchto konceptů (technika a technologie, příroda, planeta/planety) umožňuje pouze nenápadné narušení očekávání. Například zbraň na vesmírné lodi, střílející paprsky energie, není vzhledem k možnostem současných technologií neuvěřitelná, přesto, že zbraně typicky střílejí

hmotné projektily. Žádný z konceptů se neukázal jako přehnaně komplikovaný. Několik případů vícenásobného porušení⁴³, které by samo o sobě stavělo koncept do oblasti MXCI, bylo překonáno množstvím ostatních výskytů stejného konceptu a v průměrném skóre nehraje roli.

Skóre minimální konstraintivity, kterého podle mých zjištění nabývá většina náboženských konceptů Vesmírných lidí, napovídá tomu, že se jedná o koncepty, odpovídající kognitivnímu optimu (Banerjee, Haque, Spelke, 2013, Gonce, Upal, Edwards, Tweney, Slone, 2007). To náboženským představám umožňuje využívat lidský kognitivní systém pro své uchovávání, šíření a zpětné vybavení (Purzycki, Willard, 2016, Sperber, 1985, 1996). To nicméně platí pro jednotlivé MCI nebo jejich menší, kontextuálně propojené, soubory. Systém náboženských představ je sám o sobě větší a komplexnější soubor. Ač jsou tedy jednotlivé koncepty MCI, jejich kvantita může být pro kognitivní systém zatěžující více než koncepty samotné. Text Rozhovorů sestává z 378 hlavních sdělení a 56 zpráv od Stvořitele, řada úseků textu, které jsem analyzovala, tak obsahovala i několik konceptů současně.

Další možnosti interpretace výsledků

Výsledky se ukázaly být v rozporu mou hypotézou, nastavenou na začátku práce. Přesto, že jsem u většiny konceptů očekávala maximální konstraintivitu, která by mohla z dlouhodobého hlediska vysvětlit neúspěch Vesmírných lidí, z mých výsledků však vyplývá že MCI skóre konceptů nahrává jejich dobré schopnosti šíření. To

⁴³ Vesmírné bytosti či kontaktéři jako osoba-B s vícenásobným porušením biologie, porušení dvou kategorií zároveň apod.

napovídá, že vysvětlení neúspěchu náboženských představ Vesmírných lidí je třeba hledat jinde. Kognitivní teorie samy o sobě nestačí k osvětlení komplexního jevu, který se netýká pouze lidské kognice, ale také prostředí, ve kterém kognitivní procesy probíhají. I přes univerzální vlastnosti lidské mysli je prvotní intuitivní impuls doplňován a přepisován učním nabytými empirickými znalostmi (Boyer, 1994, s. 138, Boyer, 1992, s. 43, 45). Pro šíření náboženských představ je kromě jejich kognitivních vlastností podstatná také situačnost a sociální, ekonomické, politické a historické pozadí. Rozvoj nových náboženství souvisí jak se situací ve světě, tak s podmínkami českých 90. let, porevolučního náboženského uvolnění a dostupnosti zahraničních vlivů. Roli dále hraje blízkost přelomu tisíciletí, inspirace sci-fi a zahraničními vlivy, napětí a nejistota ve společnosti a profil samotných věřících (Barker, 2020). Ti reagují na nejistotu a nechávají se strhnout něčím, co jim v danou chvíli dává smysl a pomáhá nalézt místo v nejistém okolním světě (Barker, 2020, Lužný, 1997), procházející procesem dynamické kulturní změny, eroze moderní kultury a rapidních politicko-společenských změn (Lužný, 1994). Faktorem je také individuální životní a ekonomická situace, vzdělání a věk nových věřících (Minárik, 2018).

Skupina Vesmírných lidí nemá, podobně jako je tomu u mnoha nových náboženských hnutí, inspirovaných proudem New Age, silnou mocenskou instituci, systém vnitřních trestů a sankcí, jasnou doktrínu ani jednotný rituál (Lužný, 2004, s. 25), vnitřní struktura je demokratizovaná. Vyvolenost kontaktérů byla dána vyšší mocí, ale také individuálním úsilím o seberozvoj. Každý z členů skupiny měl podle Rozhovorů blízký osobní vztah k bytostem, ať už byl schopný channelingu či nikoliv. Individuální zážitky a channelingem přijaté

zprávy byly sdíleny mezi členy při osobních setkáních a přednáškách, kde si mohli vyslechnout přednášky, dostat se k novým informacím a zdrojům a navazovat vztahy s ostatními členy skupiny (Václavík, 2007. s. 53). Toto setkávání umožňovalo zachování dynamiky skupiny a její rozvoj a šíření a utvrzování nových představ a konceptů mezi členy, odkud se později dostaly do systému víry. Přesto, že v „oficiálním“ pojetí je učení a vědění předávané vesmírnými přáteli, měli členové hnutí možnost ovlivnit jeho podobu⁴⁴. Povaha audienčního hnutí umožnila také krátkou existenci Olomoucké mírové skupinky a pozdější vymezení se Jany Kyslíkové. Z Rozhovorů je patrná také synkretická povaha hnutí (Lužný, 1994, Barker, 2004), patrná v přítomnosti ekologických, křesťanských, ufologických i vědeckofantastických prvků, doplněných o eklektickou směs prvků z dalších dostupných zdrojů.

Výzkumná omezení

Je na místě podotknout, že pouhý výskyt minimálně kontraintuitivních představ ve stěžejním textu nedokáže plně vysvětlit atraktivitu učení pro věřící a veřejnost. Dále je třeba poznamenat, že kvůli využití jen prvního dílu sdělení namísto jejich plného obnosu, se nejsem schopna věnovat všem představám a konceptům a je dosti možné, že jiný znalec v mém textu nalezne nedostatky, které by stálo za to doplnit. Doba vydání prvního dílu Rozhovorů se shoduje s počáteční fází fungování skupiny a jejím rychlým rozvojem, má zjištění tedy nemusejí být aktuální pro ostatní díly Rozhovorů a pozdější podobu skupiny. Odpověď na stanovenou

⁴⁴ To lze pozorovat například u sdělení, připisovaných jednomu kontaktujícímu, který s několika kontaktéry mluví několika různými způsoby (např. Háting s M. Drskovou vs. s P. Sotolářem).

výzkumnou otázku hledám pouze ve vydaném textu, významnou roli v rozšíření povědomí o Vesmírných lidech nicméně sehrála veřejná aktivita a mediální známost skupiny, setkání, přednášky a působení na určitý profil věřících. Má práce tak představuje jen jeden z řady možných pohledů, doplňujících vysvětlení fenoménu Vesmírných lidí. Nemohu také spolehlivě určit, jakou relativní důležitost měly jednotlivé prvky víry pro členy skupiny.

Dobrým doplněním pro navazující výzkum by kromě analýzy ostatních vydaných textů mohlo být sledování proměn témat a konceptů, představených v přednáškách I. Bendy a experimentální ověření předpokládané schopnosti šíření mnou vyhodnocených MCI konceptů. Zajímavé doplňující informace by mohly přinést také rozhovory s členy skupiny.

Závěr

Sdělení a v nich obsažené koncepty jsem rozřadila do 5 okruhů podle jejich tematického zaměření (společnost, spiritualita, biologie, technologie a hrozba). 61 analyzovaných celků žádný koncept neobsahovalo. Výsledkem kódování je 16 konceptů (kontaktéři, vyvinutí lidé, vesmírné bytosti a Aštar Šeran, vesmírní lidé, vesmírní přátelé, technika a technologie a vesmírné stanice a laboratoře, vesmírné lodě, příroda, vesmír, planeta/planety, Země, Stvořitel, Ježíš Kristus a síly Temna). Kvantifikované MCI skóre se pohybuje mezi 0 a 2; se 2 v průměru INT koncepty; 2 na pomezí INT a MCI; 5 MCI se skóre 1; 3 MCI se skóre 1,5 a jedním MCI konceptem se skóre 2. Nejintuitivnější se ukázala být technologie a nejvíce kontraintuitivní kontaktéři, vyvinutí lidé, vesmírní lidé a vesmírní přátelé. Z pohledu MCI teorie má většina (13 ze 16) konceptů potenciál zvyšovat přitažlivost učení Vesmírných lidí pro věřící.

Nejaktivnějšími kontakty byli podle očekávání Ivo Benda a Miloslava Drsková, nejvíce sdělení Rozhovory přičítaly Aštarovi Šeranovi, Ptaahovi, Ortonovi a vesmírným přátelům obecně. Sdělení S 1. - S 56., přičítané Stvořiteli, jsem počítala jako jeden analyzovaný celek a v nich obsažené koncepty přičetla k ostatním. Kontakty a kontaktující bytosti jsem uvedla samostatně.

V systému víry jsou přítomny prvky New Age, hrozící ekologické katastrofy a důraz na spirituální pokrok jedinců i společnosti. Významná role je přikládána potenciálu ke zlepšení a spáse, boji proti negativním, ovládajícím silám, Zemi jako živé a vnímající, vyvinutým vesmírným bytostem a modelu ideální společnosti a v neposlední řadě konceptu Stvořitele, podobnému křesťanskému Bohu. Koncepty,

představené v prvním díle Rozhovorů s poučením od mých přátel z vesmíru jsou MCI, teoreticky (Upal, 2010, Sperber, 1996, Boyer, 1994) by tedy měly být poutavé, snadno zapamatovatelné a snadno se šířit a oslovovat nové členy a potenciální konvertity. Důvody neúspěchu hnutí Vesmírných lidí je tedy třeba hledat v kombinaci dalších faktorů jako je stav státu a české společnosti po roce 1989, atraktivita nových náboženských hnutí a alternativních podob víry. Důraz na účast obou věřících a nadlidských bytostí na setkáních a přednáškách a sdílení informací mezi kontakty charakterizuje Vesmírné lidi jako audienční hnutí podle R. Starka a W. Bainbridge.

Seznam tabulek

Tabulka 1: Kontaktující bytosti v S 1. – S 56.

Tabulka 2: Kontaktéři v S 1. – S 56.

Tabulka 3: Průměrné MCI skóre konceptů v S 1. – S 56.

Tabulka 4: Seznam kontaktérů podle počtu sdělení

Tabulka 5: Seznam kontaktujících bytostí podle počtu sdělení

Tabulka 6: Počet konceptů v tematických okruzích

Tabulka 7: Vesmírné bytosti

Tabulka 8: Vesmírní lidé

Tabulka 9: Vesmírní přátelé

Tabulka 10: Stvořitel

Tabulka 11: Ježíš Kristus

Tabulka 12: Kontaktéři

Tabulka 13: Vyvinutí lidé

Tabulka 14: Vesmír

Tabulka 15: Příroda

Tabulka 16: Planety

Tabulka 17: Země

Tabulka 18: Technika a technologie

Tabulka 19: Vesmírné lodě

Tabulka 20: Síly Temna

Tabulka 21: Přehled výsledných konceptů

Literatura a zdroje:

Banerjee, K., Haque, O.S. and Spelke, E.S. (2013). Melting Lizards and Crying Mailboxes: Children's Preferential Recall of Minimally Counterintuitive Concepts. *Cogn Sci*, 37. 1251-1289.

Barker, E. (2004). What Are We Studying? A Sociological Case for Keeping the 'Nova'. *Nova Religio* 8(1). 88–102.

Barker, E. (2020). Even New Religious Movements Have Legacies. *e-Rhizome*, 2(2). 65–80.

Barrett, J. L. (2008). Coding and quantifying counterintuitiveness in religious concepts: Theoretical and methodological reflections. *Method and Theory in the Study of Religion*, 20. 308–338.

Barrett, J.L. (2007), Cognitive Science of Religion: What Is It and Why Is It?. *Religion Compass*, 1. 768-786.

Benda, I. A. (1998). *Rozhovory s poučením od mých přátel z vesmíru*. http://www.vesmirni-lide.cz/svetelna_knihovna/cz_rozhovory_1.htm

Boyer, P. (1992) Explaining Religious Ideas: Elements of a Cognitive Approach. *Numen* 39(1). s. 27–57.

Boyer, P. (1994). *The naturalness of religious ideas: A cognitive theory of religion*. University of California Press.

Boyer, P. (2001). **Religion explained: The evolutionary origins of religious thought**. Basic Books.

Boyer, P. (Ed.). (1993). *Cognitive Aspects of Religious Symbolism*. Cambridge, University Press.

Burdett, E. R., Porter, T., Barrett, J. (2009). Counterintuitiveness in Folktales: Finding the Cognitive Optimum. *Journal of Cognition and Culture*, 9(3-4). 271-287.

Copeland, P. C. (2012). *Saucers and the Sacred: The Folklore of UFO Narratives*. All Graduate Plan B and other Reports.

- Cowan, D. E., Bromley, D. G., Vojtíšek, Z. (Ed.). (2013). *Sekty a nová náboženství*. Grada.
- Črnič, A. (2007) New Religions in "New Europe". *Journal of Church and State*, 49(3). 517–551.
- Gonce, L., Upal, A., Edwards, K., Tweney, R., & Slone, D. J. (2007). Imagery Effects on Recall of Minimally Counterintuitive Concepts. *Journal of Cognition and Culture*, 7(3-4), 355–367.
- Horák, J (2015). *Dechristianizace českých zemí: sekularizace jako záměr*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. 177-178.
- Jonáš Š., Lyer L., Hammer, J. Ullman, F. Kadavý, K. (2011). Vesmírní lidé. Hospodářská a kulturní studia, Provozně ekonomická fakulta ČZU v Praze.
- Kotrč, J. (1999). Kam kráčí Aštar Benda? *Dingir*, 1999(4). 12-13.
- Kotrč, J. (1999). Olomoučtí kontaktéři. *Dingir*, 1999(4). 14-15.
- Kubiak, A. E. (2007). Aliens from the Cosmos a Discourse of Contemporary UFO Myths. *Alien Worlds: Social and Religious Dimensions of Extraterrestrial Contact*. 210-216.
- Lužný, D. (1994). Nová náboženská hnutí: Konfliktní formy religiozity v diferentním světě. *Sociologický časopis*, 30(4). 499-511.
- Lužný, D. (1997) *Nová náboženská hnutí*. Brno, Masarykova univerzita.
- Lužný, D. (1998) Náboženská situace v České republice po roce 1989. *Religio*, 6(2). 213-225.
- Lužný, D. (2004). *Hledání ztracené jednoty: průniky nových náboženství a ekologie*. Brno, Masarykova univerzita.
- Minárik, P. (2018). *Ekonomie náboženství a náboženství v postkomunistické Evropě*. Brno, Masarykova univerzita.
- Newman, L. S. (1996). Toward an Explanation of the UFO Abduction Phenomenon: Hypnotic Elaboration, Extraterrestrial

- Sadomasochism, and Spurious Memories. *Psychological Inquiry*, 7(2). 99-126.
- Partridge C. (2016). *UFO Religions. The Bloomsbury Companion to New Religious Movements*. 207-221.
- Porter, J. E. (2006). Extraterrestrials. *Encyclopedia of New Religious Movements* (ed. Clarke, P. B.). 199-200
- Purzycki, B., Willard, A. (2016). MCI theory: a critical discussion. *Religion, Brain and Behavior*, 6(3). 207-248.
- Rothstein, M. (2006). UFOs. *Encyclopedia of New Religious Movements* (ed. Clarke, P. B.). 648-649.
- Scribner, S. R. (2007). Alien Abduction Narratives and Religious Contexts. *Alien Worlds: Social and Religious Dimensions of Extraterrestrial Contact*. 138-152.
- Schlichtsová, J. (2018). Boj dobra a zla v Multivesmíru. *Dingir*, 2018(3). 93–95.
- Schlichtsová, J. (2019, 31. 10). *Ivo Benda je stále v kontaktu*. *Dingir*. <https://info.dingir.cz/2019/10/ivo-benda-je-stale-v-kontaktu/>
- Schlichtsová, J. (2020, 2. 7.). *Ufologie má více tváří*. *Dingir*. <https://info.dingir.cz/2020/07/ufologie-ma-vice-tvari/>
- Sperber, D. (1985) Anthropology and Psychology: Towards an Epidemiology of Representations. *Man* 20(1). 73–89.
- Sperber, D. (1996). *Explaining culture: a naturalistic approach*. Cambridge, Mass., Blackwell.
- Štampach, I. O. (1999). Ufologické náboženství. *Dingir*, 1999(4). 22-23.
- Upal, M. A. (2010). An alternative account of the minimal counterintuitiveness effect. *Cognitive Systems Research*. 194-203.
- Václavík, D. (2007). *Sociologie nových náboženských hnutí*. Brno, Masarykova univerzita.

Václavík, D., Hamplová, D., Nešpor, N. (2018). Religious Situation in Contemporary Czech Society. *Central European Journal of Contemporary Religion* 2. s. 99-122.

Vojtíšek, Z. (2010). Mimoszemšťané hovoří k lidem. *Extra svět*, 2010(1). 50-53.

Vojtíšek, Z. (2004). *Encyklopedie náboženských směrů a hnutí v České republice: náboženství, církve, sekty, duchovní společenství*. Praha, Portál.

Audio – přednášky Ivo A. Bendy 1998-206, 2019. (n.d.). Vesmírní lidé. http://vesmirni-lide.cz/zvuk/audio_prednasky_cz.htm

Benda, I. (2015, 19. 3.). *Petice: nenecháme se naočkovat*. <https://e-petice.cz/petitions/nenechame-se-ocipovat.html>

Co je projekt Záře. (n.d.) Projekt Záře. <http://www.projektzare.cz/co-je-projekt-zare/>

Český statistický úřad (23.12.2004). *Náboženské vyznání obyvatelstva České republiky*. Český statistický úřad. https://www.czso.cz/csu/czso/nabozenske_vyznani_obyvatelestva_ceske_republiky_23_12_04

Distanc od Diskusního klubu s tematikou mimozemské civilizace. (n.d.). FIGU. <http://cz.figu.org/distanc-od-diskusniho-klubu-s-tematikou-mimozemsk-civilizace>

I. Rozhovory s poučením od mých přátel z vesmíru (Sdělení 1 – 378) (n.d.). Vesmírní lidé. vesmirni-lide.cz

Pán Ježíš Kristus, Boží rodina (2018, 1. 4.). *Převibrování ducha Jany*. Světelné info. <http://svetelneinfo.cz/previbrovani-ducha-jany/>

Poselství andělů nebe k nákaze koronavirem (2020, 20. 3.; 2020, 19. 4.)
Vesmírní lidé. Dostupné z:
http://www.vesmirnilide.cz/video_cz.htm#poselstvi_ke_koronaviru

Proč a jak Ing. Ivo A. Benda, rádobykontaktér, lže a falzifikuje knihy jiných ve svůj prospěch? (n.d.). FIGU. <http://cz.figu.org/clanek-c-3>

Rašínová, D. (23. 4. 2021). *Kontaktérský zdroj z ČR „RENATA“, kontakt s Plejád'any blond velitele Ptaaha aj. – 04/2021 – 1. díl.* Exopolitika. <https://www.exopolitika.cz/kontaktersky-zdroj-z-cr-renata-kontakt-s-plejadany-blond-velitele-ptaaha-aj-04-2021-1-dil/5878>

Reklamní prostředky. (n.d.). Vesmírní lidé. vesmirni-lide.cz

Seznam případů. (n.d.) Projekt Záře. <http://www.projektzare.cz/seznamy-pozorovani-ufo/>

Stručná historie česko-slovenské ufologie a záhadologie. Vývoj v ČR 1990 – 2000. (n.d.). Klub psychotroniky a UFO. https://www.kpufo.cz/historie/historie-cz_90-00.htm

Stručná historie česko-slovenské ufologie a záhadologie. Vývoj v ČR 1990-2000. (n.d.) Klub psychotroniky a UFO. https://www.kpufo.cz/historie/historie-cz_90-00.htm

Světelná knihovna. (n.d.). Vesmírní lidé. vesmirni-lide.cz

Vesmirní lidé (n.d.). [video]. <https://www.youtube.com/watch?v=AFthziRGqbo>

Vojtíšek, Z. (2017, 28. 10.) *O společnosti.* Společnost pro studium sekt a nových náboženských hnutí. Dostupné z: <http://sekty.cz/o-spolecnosti/>